

**МІЖНАРОДНІ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ІНТЕРНЕТ-
КОНФЕРЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ**
www.economy-confer.com.ua

Проблеми та перспективи економічного розвитку країни

*Збірник тез
міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції*

26 травня 2016 р.

Тернопіль
2016

"Проблеми та перспективи економічного розвитку країни": матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування. - Тернопіль, 2016. – 86 с.

УДК 330 (063)
ББК 65я43

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей економічної наукової інтернет-конференції «Перспективи створення сильної економіки для сучасної України», які оприлюднені на інтернет-сторінці www.economy-confer.com.ua

Адреса оргкомітету:
46001, Україна, м. Тернопіль, а/с 71
тел. 0977547363
e-mail: economy-confer@ukr.net

Оргкомітет економічної наукової інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язковим.

ЗМІСТ

Економіка та підприємництво

<i>Базюк Владислав Вікторович, Мотолін Максим Олексійович</i> ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ.....	7
<i>Гайдаржийська Ольга Миколаївна, Білковська Дар'я Ігорівна</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
<i>Гладка Лариса Ігорівна, Нечай Діана Володимирівна</i> ЕКОНОМІЧНА КРИЗА В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ.....	11
<i>Леонова Аліна Олександрівна, Хоменко Людмила Миколаївна</i> ПРИБУТКОВІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	13
<i>Мінкін Олександр Юрійович</i> ВИМІР ПОТУЖНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ.....	15
<i>Мінкін Олександр Юрійович</i> ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОЇ ПОТУЖНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ.....	17
<i>Моршина Олег Миколайович</i> ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	19
<i>Новікова Ольга Сергіївна</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА.....	21
<i>Пінчук Вероніка Олександрівна</i> МОТИВАЦІЯ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	23
<i>Постевка Марія Марчелівна</i> БЕЗРОБІТТЯ ЯК ІНДИКАТОР МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	25
<i>Романюк Віталій Олександрович</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	26

<i>Скорик Валентин Юрійович, Хоменко Людмила Миколаївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ.....	30
--	-----------

Менеджмент. Маркетинг

<i>Вовк Валентина Миколаївна</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	32
---	-----------

<i>Мачіха Ірина Володимирівна</i> АГРОМАРКЕТИНГ І ЙОГО РОЛЬ В РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....	34
---	-----------

<i>Нестеренко Ірина Дмитрівна</i> СЕРВІСНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЯК СКЛADOVA ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	36
---	-----------

<i>Попович Руслан Олександрович</i> КОУЧИНГ – ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ.....	37
---	-----------

<i>Потоцька Ольга Степанівна</i> ВИДИ КЛІЄНТІВ ТУРИСТИЧНИХ КОМПАНІЙ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇХ ЛОЯЛЬНОСТІ.....	39
--	-----------

Облік, статистика і аудит

<i>Кравцова Катерина Геннадіївна</i> ОБЛІК ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ.....	42
--	-----------

<i>Олійник Вікторія Сергіївна</i> ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ЕЛЕМЕНТ ВИПЛАТ ПРАЦІВНИКАМ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ.....	45
--	-----------

<i>Селезньова Вероніка Ігорівна</i> ПЕРЕВІРКА СТАТИСТИЧНИХ ГПОТЕЗ.....	48
--	-----------

<i>Чмир Станіслав Олександрович</i> ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО БІОЛОГІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ У СВИНАРСТВІ.....	50
--	-----------

Банківська справа.
Фінанси, грошовий обіг та кредит

Лісницький Віктор Валерійович АНАЛІЗ ЗМІН В СТРУКТУРІ
ДОХОДІВ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ.....55

Ткачук Катерина Олександрівна РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ
СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ЗНИЖЕННЯ ВАЛЮТНОГО РИЗИКУ.....56

Податкова система. Бюджетна система.
Правові відносини в економічній системі

Каширук Марія Василівна, Борисюк Олена Володимирівна
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ
ТА ЗБОРІВ.....59

Мінкович Вікторія Тарасівна, Данканич Габріела Володимирівна
ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ
ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ В УКРАЇНІ.....62

Мінкович Вікторія Тарасівна, Пулим Діана Михайлівна
ОСОБЛИВОСТІ НЕПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ, ЙОГО
ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ В ПРОЦЕСІ
РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....65

Інвестиційно-інноваційні процеси в економіці

Залюбовський Валерій Ігорович ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....69

Світова економіка та міжнародні відносини

Кишко Анастасія Русланівна МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ.....72

Левкова Юлія ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....73

Саламаха Олеся Віталіївна РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЗА УМОВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....76

***Голубка Михайло Михайлович* ЕКОНОМІКО-ОСВІТНЯ
ОРГАНІЗАЦІЙНА РОБОТА КАРЛА КОБЕРСЬКОГО ТА ЙОГО
АВТОРИТЕТНІСТЬ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОЇ ТА КООПЕРАТИВНОЇ ОСВІТИ НА
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (ДРУГА ПОЛОВИНА
XIX – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ): КООПЕРАТИВНИХ РУХ,
ШКІЛЬНИЦТВО.....79**

***Стрекаль Олег Олегович* ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО
ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО
КОНТРОЛЮ.....82**

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Базюк Владислав Вікторович

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Мотолін Максим Олексійович

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

В кризових умовах функціонування підприємств, для забезпечення оптимізації фінансово-господарської діяльності особливої актуальності набувають проблеми фінансового планування як складової фінансової стратегії. Перспективне фінансове планування, яке спрямоване на формування фінансового плану, дозволяє визначити найважливіші показники, пропорції та темпи розширеного відтворення, що є основною формою реалізації головних цілей підприємства. Саме в кризових умовах фінансове планування набуває особливого значення в ефективній діяльності підприємства. Аналіз діяльності підприємства дає змогу мінімізувати витрати та продуктивно розпоряджатися обмеженими ресурсами.

Практика країн з ринковою економікою свідчить, що чим вищий рівень фінансового планування, тим ефективнішим є управління діяльністю підприємств. У цьому зв'язку доцільно визначитися із сутністю та завданнями фінансового планування на різних підприємствах.

Фінансове планування - це розроблення системи фінансових планів за окремими напрямками фінансової діяльності підприємства, які забезпечують реалізацію його фінансової стратегії у плановому періоді.

Метою фінансового планування є забезпечення господарської діяльності необхідними джерелами фінансування.

Значення фінансового планування полягає в тому, що воно дає можливість визначити життєздатність проекту підприємства за умов конкуренції і є інструментом одержання фінансової підтримки від зовнішніх інвесторів [2].

Основними завданнями фінансового планування на підприємстві є:

- забезпечення необхідними фінансовими ресурсами виробничої, інвестиційної та фінансової діяльності;
- визначення шляхів ефективного вкладення капіталу, оцінка

ступеня раціонального його використання;

- виявлення внутрішньогосподарських резервів збільшення прибутку за допомогою економного використання коштів;
- встановлення раціональних фінансових відносин із бюджетом, банками і контрагентами.

Велика частина підприємців не приділяє достатньо уваги стратегічному фінансовому плануванню, а зосереджується лише на поточному та короткостроковому плануванні. Причиною виступають ті фактори, що підприємства не мають цілісної фінансової стратегії, розрахованої на майбутні періоди. Це пов'язано з дуже агресивними та швидкоплинними ринковими умовами, що складаються на сьогоднішній день [1].

Першим кроком у розробці ефективного стратегічного плану для підприємства є оптимізація використання його фінансових ресурсів. Саме для вирішення цих питань покликане фінансове планування. Ефективне управління фінансами підприємства забезпечується за умови планування всіх фінансових потоків, процесів і відносин на підприємстві. Фінансове планування являється цілеспрямованою дією, як на господарську діяльність в цілому, так і на окремі його ланки і суб'єкти господарювання з метою обґрунтування ефективних управлінських рішень.

Також в системі фінансового планування важливе місце відводиться бюджетуванню - системі складання бюджетів підприємств, які орієнтовані на отримання оптимального прибутку і збереження позицій підприємства на ринку товарів та послуг [3, с. 234].

Впровадження процесу бюджетування на підприємстві дозволить:

- поліпшити фінансові результати на основі управління прибутком і витратами, раціонально розподіляти і використовувати ресурси;
- оптимізувати витрати по підприємства і впровадити оперативний контроль за постійними і змінними витратами;
- поліпшити платоспроможність підприємства на основі ефективного управління грошовими потоками;
- підвищити якість та оперативність прийняття управлінських рішень;
- узгоджувати, координувати дії окремих підрозділів і відділів підприємств, а також напрямків діяльності для досягнення поставлених глобальних завдань.

Враховуючи ситуацію у сфері фінансової діяльності вітчизняних підприємств, необхідно здійснити низку якісних змін у характері фінансового планування суб'єктів господарювання України. Зокрема, необхідно організувати систему здійснення стратегічного та поточного планування на великих і середніх підприємствах, особливо у сфері контролю виконання та коригування показників фінансового плану. Це

дасть можливість націлити управлінський процес на максимізацію прибутку та вартості капіталу за умов мінімізації ризику, здійснювати функціональну підтримку фінансової політики підприємства, забезпечити високий рівень управління витратами і доходами [2].

Отже, якщо приділяти більше уваги фінансовому плануванню, можна досягти зміцнення фінансової стабільності підприємства за умови виконання прогнозованих бізнес - планом обсягів операційної та інвестиційної діяльності на засадах фінансової стійкості, створення передумов для отримання чистого прибутку, достатнього для самокупності та самофінансування підприємства.

Список використаних джерел:

1. Білик М.Д. Фінансове планування на підприємстві в сучасних умовах - Фінанси України: журнал, 2014 р. № 4, с. 73 -76
2. Глузенко О. Правові засади фінансового планування промисловими підприємствами // Економіка. Фінанси. Право.- 2015. – № 3. – С.25-27.
3. Свінцицька О.М. Планування діяльності підприємства: навч. посіб. - К.: Вид- во Європ. ун-ту, 2014. - 232 с. Бібліогр.: с. 225 - 226.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Гайдаржійська Ольга Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент Національного авіаційного університету
м. Київ, Україна

Білковська Дар'я Ігорівна

студентка Національного авіаційного університету
м. Київ, Україна

Аналіз ефективності використання власного капіталу підприємства являє собою накопичення, трансформацію та використання інформації бухгалтерського обліку і звітності. Аналіз проводиться за допомогою різного типу моделей, що дозволяють структурувати і ідентифікувати взаємозв'язок між основними показниками.

В процесі формування оптимальної структури капіталу необхідно враховувати той факт, що така структура капіталу знаходиться у великій залежності від ступеня ділового ризику, тобто необхідно враховувати діяльність конкретного підприємства, тому що навіть всередині однієї галузі підприємства можуть мати різну структуру капіталу.

Галузеві особливості операційної діяльності підприємства є одним з факторів, облік яких дозволяє цілеспрямовано формувати структуру капіталу. Завданням керівництва підприємства є визначення моменту проведення комплексу заходів по зміцненню фінансово-економічної стабільності функціонування підприємства з урахуванням організаційно-економічних особливостей етапу життєвого циклу і, можливо, початку змін, пов'язаних з переходом в новий якісний стан.

Кожне підприємство прагне досягти оптимальності в співвідношенні між джерелами фінансування, так як структура капіталу впливає на його вартість. Збільшення заборгованості підвищує економічні ризики підприємства, що призводить до недовіри інвесторів щодо спроможності підприємства розплатитися зі своїми кредиторами. Це, в свою чергу, може підвищити вартість капіталу.

Капітал підприємства є головним вимірником його ринкової вартості. У цій якості виступає насамперед власний капітал підприємства, що визначає обсяг його чистих активів. Разом з тим обсяг використовуваного підприємством власного капіталу характеризує одночасно і потенціал залучення ним позикових фінансових засобів, що забезпечують отримання додаткового прибутку.

Динаміка капіталу підприємства є найважливішим барометром рівня ефективності його господарської діяльності. Здатність власного капіталу до самозростання високими темпами характеризує високий рівень формування й ефективний розподіл прибутку підприємства, його здатність підтримувати фінансову рівновагу за рахунок внутрішніх джерел. У той же час зниження обсягу власного капіталу є, як правило, наслідком неефективної, збиткової діяльності підприємства.

Висока роль капіталу в економічному розвитку підприємства і забезпечення потреби інтересів держави, власників і персоналу, визначає його як головний об'єкт фінансового управління підприємством, а забезпечення ефективного його використання належить до найбільш відповідальних завдань фінансового менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Гриценко Л. Л. Фінанси підприємств: практикум : навч. посіб. / Л. Л. Гриценко, О. В. Дейнека, І. М. Боярко. – Суми : Університетська книга, 2015. – 285 с.
2. Звітність підприємства: підручник / М. І. Бондар, Ю. А. Верига, М. М. Орищенко, Н. В. Прохар, Л. І. Лежненко. – Київ: Центр учбової літератури, 2015. – 570 с.
3. Терещенко І.В. Власний капітал підприємства: Підручник. – К.: ЕКОБУД, 2014. – 367 с.

ЕКОНОМІЧНА КРИЗА В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Гладка Лариса Ігорівна

кафедри економіки підприємств Університету митної справи та фінансів

Нечай Діана Володимирівна

студентка Університету митної справи та фінансів

В сучасних умовах української економіки важливе значення відіграє роздержавлення та поява нових видів власності та господарювання, які будуть сприяти розвитку ринкових відносин та дадуть змогу перебороти глибоку економічну кризу в Україні [1].

Після глобальної економічної кризи 2008-2009р.р. більшість країн світу відновили позитивну економічну динаміку на відміну від України, яка й досі потерпає від кризових проявів. Через низький рівень довіри до системи державного управління, високий рівень корупції, незадовільну інвестиційну привабливість та надмірне боргове навантаження Україна втрачає свої позиції у світовій економіці та фактично входить на стадію дефолту [3].

У таблиці 1 наведені показники глобального зростання української економіки (у % до попереднього року), як свідчать про низький рівень розвитку та досить слабку позитивну тенденцію до підвищення цих показників.

Таблиця 1

Показники глобального зростання, % до попереднього року

	2008	2009	2010	2011	2012	2013(о)	2014(п)
ВВП	1,4	-2,1	4,0	2,7	2,3	2,4	3,1
Торгівля	3,0	-10,4	12,6	5,8	3,2	4,5	5,8
Валові інвестиції	2,3	-5,6	5,3	4,8	4,6	5,3	6,0
Зайнятість	1,1	0,4	1,4	1,5	1,3	1,3	1,3
ПП	-9,5	-33,0	14,1	16,2	-18,7	7,7	17,1

Лідерами нинішнього періоду економічного відновлення є торгівля та інвестиції, оскільки саме ці складові дадуть змогу відновити промисловість вітчизняних товарів та послуг, надати нові робочі місця та забезпечити гідний рівень життя населення.

Показники глобального зростання у 2013-2014р.р. свідчать про незначне відновлення інвестиційних потоків, які залежать від рівня міжнародної економічної довіри.

На сьогоднішній день в Україні спостерігається консервація як виробничого сектору, так і рівня добробуту населення, який стрімко знижується та обмежуюче впливає на сукупний попит. Також невід'ємною складовою кризових явищ стало знецінення вартості національної валюти та, як наслідок, втрата валютних резервів. Для зменшення тиску поряд з інтервенціями, необхідно впроваджувати інструменти фінансового зміцнення, а саме: політику процентної ставки, форвардних операцій, недопущення “нескінченного” та непрозорого рефінансування та ін.[2].

Дуже низький рівень розвитку української економіки є результатом слабкої економічної політики держави у попередні роки. Саме тому інвестиційна привабливість сприятиме економічному відновленню економіки України та є одним з головних завдань економічної політики держави [4].

Згідно з даними соціологічного опитування фонду «Демократичні ініціативи» у 2015 році, 48% українців вважають, що реформи нової влади не мають ніякого результату через опір уряду і олігархів (51% респондентів). З іншого боку, на думку 32% українців, уряд не чинить опір, а навпаки сприяє проведенню реформ, а щодо олігархів таку думку мають лише 7%[5].

На думку експертів економічних програм, для стабілізації української економіки необхідно активно проводити реформи та шукати нові торговельні зв'язки і альтернативні ринки збуту, якими можуть стати Китай та Казахстан.

Основними шляхами виходу України з економічної кризи є дотримання таких вимог:

- забезпечення низького рівня інфляції разом із забезпеченням гнучкого валютного курсу;
- зниження рівня дефіциту й темпів зростання державного боргу;
- оптимізація управління державними фінансами;
- визначення доцільності фінансування деяких соціальних витрат;
- посилення інвестиційного сприяння;
- стимулювання ведення інноваційної діяльності.

Держава повинна зменшити вплив суб'єктів бізнесу на прийняття управлінських рішень. До складів керівництва державних інститутів повинні входити незалежні від впливу суб'єктів бізнесу фахівці. Державне регулювання економікою повинно здійснюватися з урахуванням вимог економічних законів та спрямовуватись на задоволення всього суспільства, а не окремих груп.

Список використаних джерел:

1. Амосов О.Ю., Сивоконь В.О, Стативка Н.В. Історія економіки та економічної думки : підруч. / за заг. ред. д.е.н., проф., засл. діяча науки і

техніки України О. Ю. Амосова, к.е.н., доц. В. О. Сивоконя. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2013. – С. 175–180.

2. Жаліло Я. А. Системна криза в Україні: передумови, ризики, шляхи подолання: аналіт. доп. / Я. А. Жаліло, К. А. Кононенко, В. М. Яблонський та ін.; за заг. ред. Я. А. Жаліла. – К. : Вид-во НІСД, 2014. – 132 с.

3. Сердюк С.М. Економічна криза та заходи її подолання.-К.-2013

4. Маркевич К.О., Юрчишин В.М. Від кризи до кризи//Соціально-економічна криза та пошук шляхів реформування.-Київ, 2014

5. Кому більше довіряють українці: владі, громадськості, ЗМІ..? [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dif.org.ua/ua/publications/press-relizy/komu-bilshe-dovirjayut-ukrainci--vladi-gromadskosti-zmi.htm>

ПРИБУТКОВІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Леонова Аліна Олександрівна

студентка Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Хоменко Людмила Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент кафедри «Фінанси та кредит» Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського
м. Кременчук

Рівень і сума прибутку залежать від безлічі факторів, що впливають на неї, цей вплив може бути як негативним, так і позитивним. Фактори поділяються на зовнішні і внутрішні, виробничі та невиробничі, екстенсивні та інтенсивні. Проте зміна обсягу виробництва та реалізації продукції є найважливішим чинником, що впливає на величину прибутку.

Прибуток і рентабельність є також основними якісними показниками, що відображають економічну ефективність підприємства, його фінансовий стан, успіхи та можливості у виконанні розробленої програми економічного та соціального розвитку.[1, с. 76]. Рентабельність і прибуток тісно пов'язані між собою. Зростання рентабельності свідчить про збільшення одержуваного прибутку. Іншими словами, при зростанні прибутку створюються умови для збільшення рентабельності.

Проаналізуємо показники прибутковості українських підприємств за регіонами (табл. 1). Дані таблиці 1 вказують на те, що чистий прибуток усіх українських підприємств становить -215545,6 тис.грн. Таким чином тільки 53,9 % господарюючих суб'єктів отримали прибуток, решта ж 46,1 % підприємств зазнали збитків у розмірі. Таким чином, бачимо, що майже

половина українських підприємств є збитковими. Найбільша частка збиткових підприємств функціонує у Донецькій області, там їх питома вага становить 51,8%, але у 2015 році ситуація дещо покращується.

До трійці найбільш прибуткових належать підприємства Закарпатської області, Житомирської та Хмельницької області. Неоднорідна прибутковість підприємств за регіонами обумовлена, насамперед, видами економічної діяльності, поширеними в тих, чи інших областях, а також політичною ситуацією, що склалася. Проаналізувавши показники можна дійти висновку, про незначні, проте позитивні зрушення та відновлюючі процеси в українській економіці.

Таблиця 1

Обсяг прибутку (збитку) великих та середніх підприємств за регіонами за 2014-2015 роки/(млн.грн).

Регіони	2014рік			2015рік			Відносне відхилення, %
	Чистий прибуток (збиток)	Підприємства, які одержали прибуток, %	Підприємства, які одержали збиток, %	Чистий прибуток (збиток)	Підприємства, які одержали прибуток, %	Підприємства, які одержали збиток, %	
Україна	-215545,6	53,9	46,1	-195456,2	57,3	42,7	-9,3
Вінницька	-726,8	64,4	35,6	581,2	65,5	35,5	-180,0
Волинська	-4866,1	55,5	44,5	-2699,8	65,3	34,7	-44,5
Дніпропетровська	-12098,1	5,3	46,7	-15796,4	54,3	45,7	30,6
Донецька	-23062,4	48,2	51,8	-28431,5	41,7	58,3	23,3
Житомирська	-961,3	63,0	37,0	-955,1	61,2	38,8	-0,6
Закарпатська	-591,4	66,9	33,1	-701,0	71,2	28,8	18,5
Запорізька	-4793,9	57,0	43,0	-4671,4	60,0	40,0	-2,6
Івано-Франківська	-4889,2	52,5	47,5	-5522,1	59,4	40,6	12,9
Київська	-8939,2	46,0	54,0	-10900,5	53,0	47,0	21,9
Кіровоградська	-2762,3	53,4	46,6	-4011,0	52,4	47,6	45,2
Луганська	-19363,3	51,8	48,2	-32516,7	35,8	64,2	67,9
Львівська	-3842,8	53,6	46,4	-4043,6	60,9	39,1	5,2
Миколаївська	-3317,9	49,8	50,2	-2884,8	59,2	40,8	-13,1
Одеська	-9435,9	49,4	50,6	-5196,1	57,8	42,2	-44,9
Полтавська	-794,3	55,2	44,8	-4422,7	57,9	42,1	456,8
Рівненська	-4679,9	61,4	38,6	-3702,5	64,9	35,1	-20,9
Сумська	-282,8	56,3	43,7	-357,0	65,1	34,9	26,2
Тернопільська	-2040,0	46,1	53,9	-3103,7	60,1	39,9	52,1
Харківська	-1131,7	58,9	41,1	-2760,9	60,3	39,7	144,0
Херсонська	-1250,2	45,8	54,2	-1309,9	58,0	42,0	4,8
Хмельницька	-1852,5	62,7	37,3	-2260,5	62,8	37,2	22,0

Продовження таблиці 1

Черкаська	-4482,7	59,6	40,4	-1543,9	63,0	37,0	-65,6
Чернівецька	-180,3	58,6	41,4	9,2	63,1	36,9	-105,1
Чернігівська	-481,7	60,9	39,1	-901,5	62,2	37,8	87,1
м.Київ	-98718,9	52,8	47,2	-57354,0	55,3	44,7	-41,9

Джерело: [2]

Дані Державної служби статистики України свідчать про значні проблеми у діяльності майже половини вітчизняних підприємств. Тому постає проблема зменшення негативних тенденцій та розробка реальних заходів в сучасних умовах щодо підвищення рівня прибутковості підприємств.

Для підвищення прибутковості суб'єктів господарювання та розвитку економіки в цілому треба не тільки вдосконалювати управління підприємством, модернізувати виробництво, втілювати досягнення науково-технічного прогресу, а й у першу чергу треба звернути увагу на проведення аналізу прибутку на рівні окремого підприємства, галузі та економіки в цілому.

У зв'язку з політичною ситуацією ми бачимо, що українські підприємства зменшують свої прибутки, що призводить до зменшення надходжень до бюджету. Для збільшення прибутковості, на нашу думку, необхідно розробити таке законодавство, яке б послідовно впроваджувало би стратегію розвитку держави.

Список використаних джерел:

1. Шляга О. В. Прибуток та рентабельність як показники ефективності виробництва / О. В. Шляга, Л. І. Шипуля // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – № 8. – С. 75-81.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

ВИМІР ПОТУЖНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

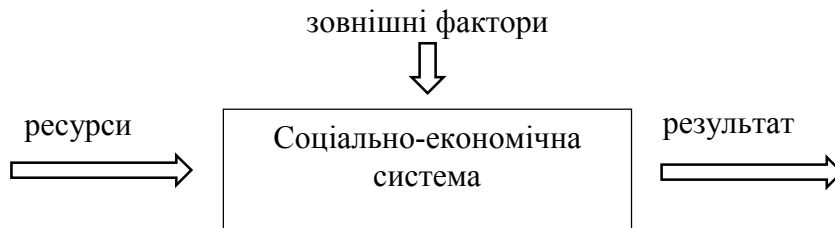
Мінкін Олександр Юрійович

факультет менеджменту та маркетингу Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»

Трактування потужності соціально-економічної системи як швидкості створення результату (наприклад, як швидкості створення вартості у грошових одиницях за одиницю часу, як це запропоновано в [1]) має право на існування, але не враховую наскільки ефективно така

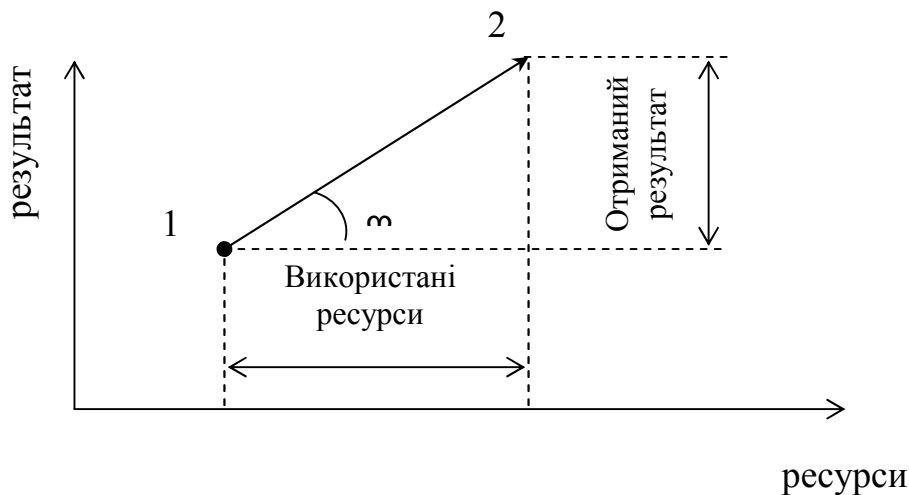
система використовує ресурси(читай, результат, що створений у попередній період часу).

З точки зору зовнішнього спостерігача соціально-економічна система являє собою «чорну скриньку», на вхід якої потрапляють ресурси, а на виході отримуємо результат. Таке перетворення відбувається у відповідності до особливостей функціонування економічної системи. Крім того, будь-яка економічна система знаходиться під впливом зовнішніх факторів (рис.1).

Іншими словами, можна вважати, що соціально-економічна система здійснює виробництво результату, використовуючи ресурси.

На думку автора процес такого виробництва можна представити як рух у координатній площині ресурси-результат. Нехай деяка соціально-економічна система знаходилася в точці 1 та через деякий проміжок часу Δt перемістилася в точку 2.

Слід зазначити, що на даному рисунку під отриманим результатом розуміємо приріст результату у кількісному вимірі за проміжок часу Δt , а під використаними ресурсами – кількість ресурсів, що використані за той самий проміжок часу для досягнення даного результату.

Тобто названі показники є мірою швидкості створення результату та швидкості використання ресурсів відповідно.

Очевидно, що більш ефективна система для отримання того ж самого результату витрачає менше ресурсів. Це буде відповідати з

геометричної точки зору більшому куту нахилу прямої 1-2 до горизонталі та більшому значенню тангенсу кута нахилу лінії 1-2 до горизонталі:

Розрахований таким чином показник являє собою отриманий результат у кількісному вимірі на одиницю використаних для цього ресурсів за певний проміжок часу. Він є одночасно і мірою швидкості створення результату, і враховує ефективність використання ресурсів та може бути використаний для виміру економічної потужності соціально-економічних систем.

Список використаних джерел:

1. Морозов О.Ф. Мова йде про питання, як зробити економічну систему потужною//Український журнал Економіст.-2015.-№1

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОЇ ПОТУЖНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Мінкін Олександр Юрійович

факультет менеджменту та маркетингу Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»

В [1] запропонована теорія нематеріальної (інноваційної) потужності економічних систем, в основі якої є використання комплексних чисел. При цьому дійсна частина відповідних комплексних чисел «відповідає» за матеріальний актив того чи іншого ресурсу, а уявна частина – за нематеріальний (читай, інтелектуальний або інноваційний) актив того самого ресурсу.

В цій теорії «економіка вимірювання нематеріальних активів, як і інших форм капіталу, зводиться до аналізу співвідношення між витратами й отриманими результатами» [2], а також вводяться поняття потужності та інноваційної потужності.

На думку автора в якості показника, що кількісно описує отриманий результат, доцільно використовувати обсяг реалізованої продукції в грошовому вимірі з наступних причин:

- одним числом можна описати результати, що отримані в різних сферах діяльності економічної системи за певний проміжок часу;
- цей показник є індикатором того, на скільки результат діяльності економічної системи сприймається ринковим зовнішнім оточенням.

Витрати за той самий проміжок часу більшою мірою характеризують внутрішні особливості економічної системи, а саме – якими «зусиллями» економічна система отримує результат.

Показник, що є часткою, що враховує сумісно зовнішні та внутрішні фактори може слугувати мірою ефективності економічної системи.

При розв'язанні окремих задач (наприклад, визначені інвестиційної привабливості підприємства) оцінка інноваційної потужності може бути виконана без залучення математичного апарату комплексних чисел.

За визначенням [3] «інновація – це впровадження нововведення, що забезпечує якісне зростання ефективності процесів або продукції (підкреслено автором), затребуване ринком».

Слід відзначити наступні особливості інновацій.

1. Інновація є одним з наслідків інтелектуальної діяльності людини. При цьому далеко не всі думки людей доходять до стадії впровадження. Крім того, від моменту виникнення ідеї до отримання помітних змін у ефективності економічної системи (наприклад, суттєвих змін обсягів реалізації продукції) через особливості інноваційного процесу проходить значний час. Тому можна провести оцінку тільки середнього значення інноваційної потужності за достатньо великий проміжок часу.

2. Інновація – це внутрішня справа економічної системи. Тому оцінити інноваційну потужність зовні достатньо важко.

3. Інноваційний процес – це дискретний процес. Тому в діяльності економічної системи можуть спостерігатися періоди, коли її ефективність (значення показника Π) може знижуватися.

4. Результатом інноваційного процесу є помітне зростання ефективності економічної системи. Тому інноваційну потужність можна оцінити проаналізувавши динаміку зміни ефективності економічної системи, зокрема динаміку показника Π , що згаданий вище.

Дійсно, якщо в момент t_1 показник мав значення Π_1 , а в момент t_2 – значення Π_2 , то:

- Співвідношення $\Pi_1 = \Pi_2$ означає, що у проміжку між цими моментами часу не відбулося змін ефективності економічної системи. Це може свідчити про відсутність інновацій та нульову інноваційну потужність.

- Співвідношення $\Pi_1 > \Pi_2$ означає зменшення ефективності економічної системи та може свідчити про відсутність інноваційного процесу та деградацію економічної системи.

- Співвідношення $\Pi_1 < \Pi_2$ означає, що у проміжку між названими моментами часу відбулося збільшення ефективності економічної системи та може свідчити про наявність інновацій за цей проміжок часу та додатне значення інноваційної потужності.

Слід зазначити, що чисельник виразу для розрахунку показника Π_{inf} визначається кількісно за певний проміжок часу та може вважатися мірою швидкості зростання результату діяльності економічної системи. Тому показник Π можна використовувати в якості індикатора економічної потужності.

Враховуючи, що співвідношення $\Pi_1=\Pi_2$ може свідчити про нульову інноваційну потужність, а $\Pi_1<\Pi_2$ про її додатне значення, різниця $\Pi_2-\Pi_1$ може бути використана для оцінки інноваційної потужності економічної системи.

Список використаних джерел:

1. Морозов О.Ф. Морозов Т. Метод оцінки ролі нематеріальних активів в економічній діяльності інноваційних систем п'яти рівнів//Український журнал Економіст.-2014.-№12
2. Морозов О.Ф. Методологія виміру нематеріальних активів інноваційних систем п'яти рівнів//Український журнал Економіст.-2014.-№9
3. Інновация [Електроннийресурс] - Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Инновация#cite_note-2

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Моршина Олег Миколайович

Навчально-науковий інститут економіки і управління,
студент Національного університету харчових технологій
м.Київ, Україна

Проблематика трансформаційних процесів вимагає наукового розв'язання сучасних економічних завдань, серед яких особливе місце належить управлінню підприємствами, в тому числі за критерієм їх вартості. Актуальність цієї проблематики обумовлена її новизною стосовно вітчизняних підприємств і значенням для сталого підвищення ефективності їх господарювання; крім того, інвестиційні потреби виробників неможливо задовольнити без залучення значних зовнішніх ресурсів, що вимагає формування дієвого внутрішньогосподарського механізму підвищення вартості капіталовкладень.

Одна з сучасних концепцій управління підприємством – управління вартістю – дозволяє досягти стабільного зростання вартості підприємства, узгодити всі інші цілі управління та забезпечити виживання на ринку.

До групи чинників, які впливають на процес управління вартістю та оцінку вартості підприємства, належать: залежність, відповідність, попит і пропонування, конкуренція, змінювання [1]. Розглянемо їх більш детально.

Залежність. Вартість потенціалу підприємства формується під впливом множини різноманітних факторів, серед яких особливу роль відіграє його місце розташування.

Відповідність. За інших однакових умов потенціал підприємства, яке найвищою мірою відповідає містобудівним, екологічним, ринковим та іншим стандартним нормам і загальнопоширеним тенденціям землекористування, має найвищу вартість.

Попит і пропонування. На вартість потенціалу підприємства великий вплив справляє співвідношення між попитом і пропонуванням. Коли останні збалансовані, а потенціал підприємства використовується якнайкраще і найефективніше, ринкова ціна підприємства, як правило, відбиває вартість (витрати) його створення.

Конкуренція. Сутність даного принципу полягає в тому, що ціни на об'єкти оцінювання складаються під впливом постійного суперництва між суб'єктами ринку, які прагнуть отримувати максимальні прибутки та застерігає від урахування надприбутків за оцінювання підприємств-монополістів, бо це спотворює їхню ринкову вартість.

Змінювання. Цей принцип передбачає під час оцінювання вартості потенціалу підприємства та його складових урахування можливих змін їх функціонування внаслідок трансформації економічних, соціальних і юридичних умов, а також впливу регіональних і локальних факторів.

Вартість підприємства в цілому за умов ринкової економіки може бути підвищена за рахунок трьох основних шляхів:

1) підвищення вартості підприємства за рахунок зовнішніх перетворень (підвищення здатності генерувати грошові потоки);

2) підвищення вартості підприємства за рахунок розвитку внутрішнього потенціалу (підвищення здатності генерувати грошові потоки);

3) підвищення вартості підприємства за рахунок фінансового інжинірингу (зменшення вартості капіталу).

В розрізі підвищення вартості підприємства за рахунок зовнішніх перетворень повинні бути проведені такі заходи: виокремлення бізнес-ліній підприємства; аналіз ефективності діяльності кожної бізнес-лінії підприємства та ухвалення рішення щодо майбутнього бізнес-лінії [2, с. 12-17].

Підвищення вартості підприємства за рахунок розвитку внутрішнього потенціалу можна попередньо виокремити на стратегічні та операційні. Стратегічні заходи спрямовані на підвищення вартості підприємства у довгостроковому періоді, в той час, як операційні заходи спрямовані на підвищення операційної ефективності.

Підвищення вартості підприємства за рахунок фінансового інжинірингу передбачає оптимізацію структури капіталу підприємства.

Визначається поточна структура капіталу підприємства, вартість кожної складової джерел фінансування підприємства, визначаються оптимальні показники фінансової автономії та залежності; на базі проведеного аналізу визначається оптимальна структура капіталу. Відповідно до обраної структури ухвалюються рішення щодо необхідності залучення додаткового боргового чи власного капіталу.

Дані заходи сприятимуть підвищенню вартості підприємства, адже мінімізують поточні витрати підприємства на капітал, а також зменшать значення ставки дисконтування.

Список використаних джерел:

1. Афанасьєва, Т. А. Управління вартістю підприємства [Електронний ресурс] / Т. А. Афанасьєва. – Режим доступу: <http://intkonf.org/afanaseva-ta-upravlinnya-vartistyu-pidpriemstva/>
2. Данильченко, М., Сохацька О. Концепція управління вартістю як основа формування стратегії підприємства / М. Данильченко, О. Сохацька // Наука молода. – 2007. – №8. – С. 12-17.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА

Новікова Ольга Сергіївна

старший викладач, Сумський національний аграрний університет

Забезпечення якості продуктів харчування є однією з важливих цілей національної економіки. Це необхідна умова виживання в умовах екологічної загрози та недобросовісної конкуренції адже понад 70% забруднювачів надходять в організм людини з їжею. Також це обов'язкова умова виходу на світові ринки. Одним з основних шляхів досягнення більш високих якісних показників готової продукції є виробництво якісної сільськогосподарської сировини, що неможливо без екологізації виробничих процесів.

Характерною особливістю сільського господарства є те, що воно традиційно розглядається у якості реципієнта забруднення, в той же час неможливо не зауважити значну шкодочинність самого сільського господарства. Ігнорування потреби створення науково - обґрунтованої системи сільськогосподарського природокористування зумовила значне зниження відтворювальної спроможності біогеоценозів, екологічної стійкості агроландшафтів, біологічної активності і природної родючості ґрунтів, сприяла розвитку ерозійних процесів. Нераціональне природокористування призводить до деградації ґрунтів, порушення

водного режиму, забруднення річок, зменшення лісових насаджень, скорочення біологічного різноманіття та ін. [1].

З метою розширеного відтворення родючості ґрунту та екологічної безпеки довкілля і вирощеної продукції, а також підвищення ефективності і конкурентоспроможності агропромислового виробництва України необхідно активно впроваджувати економіко-екологічну концепцію його розвитку. Ця концепція повинна бути спрямована на формування в усіх землеробських регіонах таких агросистем, яким буде властива висока відтворювальна здатність і екологічна стабільність, які дозволять досягти стабільної, адекватної біокліматичному потенціалу, енергетично і економічно обґрунтованої урожайності вирощуваних культур, здійснювати ефективне виробництво значних обсягів доброякісної продукції за умови екологізбалансованого природокористування. Економіко-екологічна концепція розвитку і функціонування АПК повинна в сучасних умовах вирішити триєдине завдання, а саме: збільшення виробництва якісного продовольства і агросировини, підвищення ефективності і конкурентоспроможності екологічно стійких виробництв, всезагальне дотримання вимог екологічної безпеки [1,2].

Значна частина людства хоче бути впевненою, що вживані ними продукти не тільки не несуть ніякої загрози їх здоров'ю і здоров'ю їхнього потомства, а навпаки, поліпшують його. У зв'язку з цим зростає заінтересованість споживачів у продукції, яка вирощена за органічними технологіями.

Ще у 1972 році редактором журналу з ведення землеробства і садівництва за органічною технологією Робертом Родейлом було сформульовано найбільш загальне поняття „органічно вирощеної продукції” [3]. У 20 столітті ринок органіки виник і почав стрімко збільшуватись у розвинених країнах світу. Першою законодавчо закріпленою системою регулювання екологічного менеджменту стала ResponsibleCareProgram (Канада, 1984) [4]. За останні 10 років українські законодавці також здійснили кілька важливих кроків в регулюванні виробництва органічної продукції: наразі воно регулюється законом «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини», хоча в деяких положеннях він суперечить правилам органічного виробництва та обігу органічної продукції, порядку сертифікації органічного виробництва, здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю операторів органічного ринку і не сприяє належному розвитку галузі, однак можна стверджувати про суттєве поліпшення ситуації порівняно з минулими роками.

Багато виробників досі побоюються впроваджувати екологічні технології через зменшення урожайності порівняно з інтенсивними аналогами, підвищення собівартості одиниці продукції. Виробники не

впевнені у наявності стійкого платоспроможного попиту на екологічно чисту продукцію. До того ж, отримання органічного статусу вимагає проходження відповідних сертифікацій і додаткових витрат. Але посилення вертикальних зв'язків між агровиробниками, переробними підприємствами і мережею роздрібних торговців органічною продукцією дозволяють мінімізувати ризики та підвищити конкурентоздатність галузі. Виробників приваблює більш висока ціна на органічну продукцію, наявність стійкого, хоч і невеликого, попиту на вітчизняному ринку. Вихід на зовнішні ринки досі ускладнений через невідповідність місцевого та закордонного законодавства, проблеми логістики і недовіру до українських виробників.

В умовах масштабної інтенсифікації сільського господарства та переходу до практики мінімальних сівозмін з великою часткою виснажуючих культур пріоритетність проблеми стимулювання розвитку органічного агровиробництва, єнеодмінною умовою сталого і високопродуктивного розвитку, збереження навколишнього середовища, підтримки селоутворюючих підприємств, забезпечення зайнятості на селі.

Список використаних джерел:

1. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: Підручник./Л.Г. Мельник – 2-ге вид., випр. і доп.- Суми: ВТД „Університетська книга”, 2003. – 348 с.
2. Органічна система землеробства в лісостепу України : Методичні рекомендації для впровадження у виробництво / [С.П. Танчик, Ю.П. Манько, О.А. Цюк та ін.]. – Київ : НУБІП, 2014. – 39 с.
3. Шлапак В.О. Про вирощування екологічно чистої овочевої продукції в Україні [Електронний ресурс] / Агроогляд. – 2003. – № 11. – Доступний з: <<http://www.lol.org.ua>>.
4. Терешина М.В. Экологическоеуправление в агробизнесе / М.В. Терешина // Экономика природопользования: Обзорная информация/ ВИНТИ. – М., 2004.- №5. – с.42-44

МОТИВАЦІЯ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Пінчук Вероніка Олександрівна

студентка, факультет менеджменту, кафедра менеджменту та безпеки інформаційних систем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Тема удосконалення кадрової політики на вітчизняних підприємствах є сьогодні надзвичайно актуальною, адже вона формує

систему та характер взаємовідносин між управлінською ланкою та виробничо-торгівельним персоналом. Кадрова політика є важливою та необхідною складовою стратегічно орієнтованої політики підприємства, що спрямована на утворення високо відповідального, згуртованого колективу, здатного динамічно та ефективно реагувати на мінливі умови ринку, що супроводжуються подальшою посилюючою конкуренцією у національній економіці.

Головною метою кадрової політики є створення ефективного та відповідального трудового колективу, який може адекватно реагувати на потреби ринку.

Багаторічний закордонний досвід засвідчує, що в сучасних ринкових умовах важливе значення має кожен окремих працівник, щогодини зростає вплив якості його праці на результати роботи підприємства та його фінансові показники. Враховуючи зазначене, основними напрямками кадрової політики має бути створення ефективною системи морального та матеріального стимулювання, соціальні гарантії. Кадровий менеджмент має забезпечити високу ефективність роботи колективу, високий рівень функціональності та мобільності в сучасних умовах.

Відомий американський учений А. Маслоу довів, що потреби людей мають певну ієрархію. Він стверджує, що найсильніша потреба визначає поведінку доти, поки вона не задоволена; задоволена потреба вже не діє як фактор мотивації. Метою мотивації є забезпечення певної активності та спрямованості дії персоналу [1,с.74].

Ефективність діяльності персоналу підприємства і пов'язана з нею успішна діяльність суб'єкта господарювання істотно залежить від мотиваційної складової, яка охоплює як стимулюючі дії держави, так і менеджмент персоналу. Тому подальші дослідження в області мотивації управління розвитком людських ресурсів організації повинні бути направлені на більш диференційовану оцінку впливу соціальних, поведінкових і психологічних чинників на інноваційну поведінку менеджерів, а також розроблення ефективною мотивуючої системи та реалізації програм розвитку управління персоналом, що в сукупності сприятиме підвищенню інтересу до участі в інноваційній діяльності працівників підприємств[3,с.340].

Список використаних джерел:

1. Друкер Питер Ф. Задачи менеджмента в XXI веке; Учебное пособие. - М.: Издательский дом «Вильямс», 2012.
2. Дряхлов Н., Куприянов Е. Система мотивации персонала в Западной Европе и США // Проблемы теории и практики управления. - 2009. - № 2. - С. 83-88

3. Никифоренко В. Г. Головні складові поведінки персоналу організації / Матеріали МНПК «Міжнародний бізнес та менеджмент: проблеми та перспективи в умовах глобалізації». - Економічна думка. - Тернопіль: ТНЕУ, 2013. - С. 336-340.

БЕЗРОБІТТЯ ЯК ІНДИКАТОР МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Постевка Марія Марчелівна

Буковинський державний фінансово-економічний університет

Досягнення високого рівня зайнятості – одна з основних цілей макроекономічної політики держави. Економічна система, що створює додаткову кількість робочих місць, ставить задачу збільшити кількість суспільного продукту і тим самим у більшому ступені задовольнити матеріальні потреби населення [2, с.10].

Актуальність даної теми обумовлюється неконтрольованим розповсюдженням даного явища в суспільному житті та політичному просторі. Безробіття - одна з найгостріших проблем, які досягли критичної точки на фоні макроекономічної нестабільності. Новизна піднятого питання підтверджується відсутністю подібних наукових досліджень. На сьогоднішній день безробіття є досить впливовим фактором розвитку рівня економіки України.

Суспільство на всіх етапах розвитку цікавилось питанням про ефективність використання робочої сили. Емпіричним шляхом доведено, що 1% зростання безробіття скорочує ВВП на 2% [1, с.18]

Метою даної статті є проведення наукового дослідження безробіття як індикатора макроекономічної нестабільності, розроблення теоретико-методологічних засад подолання безробіття у країні в умовах ринкової економіки та обґрунтування підходів до їх стратегічного розвитку.

Даній темі приділяли увагу вітчизняні вчені, такі як: В. Базилевич, Т. Кисільова, О. Пазюк, О. Пономарьова та ін.

За даними Державного комітету статистики рівень зареєстрованого безробіття в Україні протягом 2015 року становив 490,8 тис. чол., з них 276 786 тис.чол. - жінки, та 213 989 тис.чол.- чоловіки. У 2014 році даний показник становив 1847,1 тис. чол., у 2013 році – 1510,3 тис. чол.

Кількість працевлаштованих безробітних у 2015 році становила 444 693 тис.чол., з них найбільша кількість в сільському господарстві, лісовому та рибному господарстві – 119 754 тис.чол. Додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню отримали 116 323 тис.чол. [3].

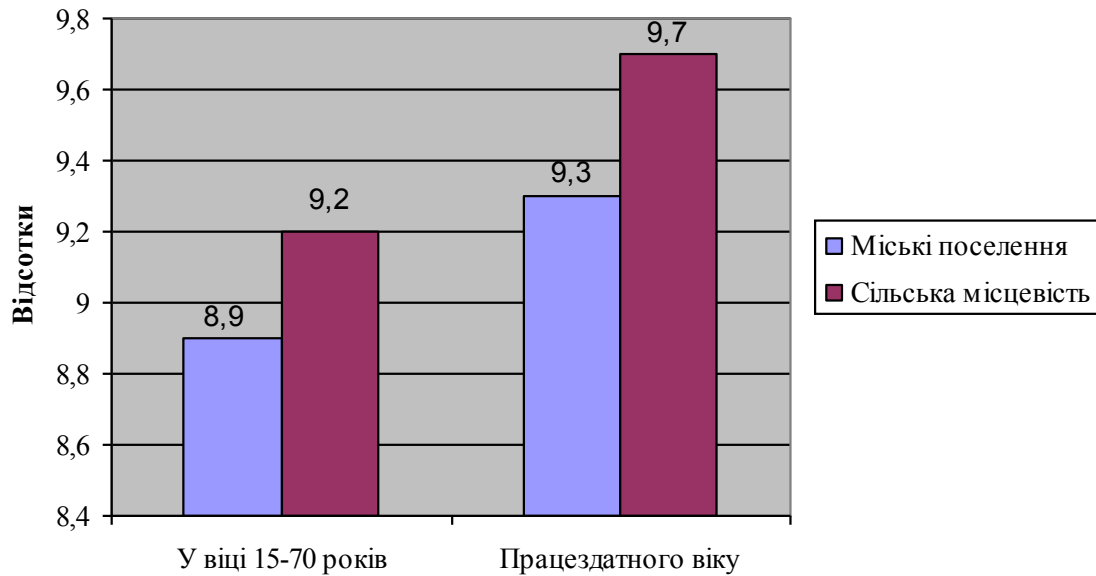

Рисунок 1.1 Частка міського та сільського населення у числі безробітних за 2015 рік

Отже, найпростішими та найефективнішими заходами, які спрямовані на вирішення проблем безробіття можуть стати: створення нових робочих місць паралельно з вже існуючими, розширення сфери послуг, дотації на створення робочих місць, пільги при найманні, допомога малому і середньому бізнесу, перенавчання або підвищення кваліфікації кадрів, інвестиційні фонди міністерств і відомств.

Список використаних джерел:

1. Базилевич В. Макроекономіка / В. Базилевич, К. Базилевич, Л. Баластрик ; підручник. – К. : Знання, 2006. – 18 с.
2. Пазюк О., Пономарьова О. // Проблеми безробіття в Україні // О. Пазюк, О. Паномарьова // Україна: аспекти праці. - 2004. - № 2. – 10 с.
3. Державний комітет статистики України. [елект. носій]. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Романюк Віталій Олександрович

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Головною метою ринкового напрямку розвитку економіки України є забезпечення стійкого функціонування суб'єктів господарювання та

підвищення рівня життя населення, що передусім пов'язано з відновленням ефективності процесів виробництва та обігу капіталу.

Будь-яка організація, що веде виробничу чи іншу комерційну діяльність, повинна мати визначений капітал, що являє собою сукупність матеріальних цінностей і коштів, фінансових вкладень і витрат на придбання прав і привілеїв, необхідних для здійснення його господарської діяльності. Власність виступає як капітал, який є базою створення і розвитку підприємства й у процесі функціонування забезпечує інтереси держави, власників і персоналу.

Капітал посідає одне з головних місць в системі соціально-економічних та політичних відносин суспільства. Через недосконале управління капіталом як на макро- так і на мікрорівні, економіка України доволі повільно долає кризовий стан. Прискорити процес виходу з кризи можна за допомогою управління, що відповідає сучасним умовам, спирається на досягнення науки та враховує практику. Саме тому проблема управління капіталом набуває особливої актуальності на сучасному етапі розвитку економіки України.

Управління капіталом – це система принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням з різноманітних джерел, а також забезпеченням ефективного його використання у різних видах господарської діяльності підприємства.

Управління капіталом підприємства скероване на вирішення таких основних завдань:

1. Формування достатнього обсягу капіталу, що забезпечить необхідні темпи економічного розвитку підприємства.
2. Оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання.
3. Забезпечення умов досягнення максимальної доходності капіталу при запланованому рівні фінансового ризику.
4. Забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при запланованому рівні його доходності.
5. Забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку.
6. Забезпечення достатнього рівня фінансового контролю над підприємством з боку його засновників.
7. Забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства.
8. Оптимізація обороту капіталу.
9. Забезпечення своєчасного реінвестування капіталу.

Однією із важливих передумов ефективного управління капіталом підприємства є оцінка його вартості. Існує кілька методів розрахунку капіталу. В українській практиці капітал підприємства часто розділяють

на капітал активний і пасивний. Такий підхід є причиною недооцінки місця і ролі капіталу в бізнесі і приводить до поверхневого розгляду джерел формування капіталу. Капітал не може бути пасивним, тому що є вартістю, що приносить прибавочну вартість, яка знаходиться в русі, у постійному обороті. Тому більш обґрунтовано тут застосовувати поняття джерел формування капіталу і функціонуючого капіталу (чи активів).

Слід зазначити, що на сучасний момент, як за кордоном, так і в нас, в Україні, на практиці переважає утилітарний, вузько направлений підхід до аналізу капіталу. У той же час необхідно відзначити, що капітал є категорією, що має складну економічну природу, і показники його не відбиваються прямо у фінансовій звітності підприємства. Тому одержання показників капіталу можливо тільки з застосуванням розрахункових і аналітичних методів. Дані обставини, у свою чергу, і визначають гостру необхідність у розробці і використанні при проведенні оцінки й аналізу капіталу системи показників, що найбільше повно характеризують його стан, рух і ефективність використання.

У цьому зв'язку актуальним є питання забезпечення чіткої класифікації цих показників по найбільш істотних ознаках з визначенням їхнього взаємного зв'язку і відображення в інформаційній моделі підприємства.

Система показників капіталу повинна формуватися в трьох основних напрямках:

1. Показники джерел формування капіталу.
2. Показники функціонуючого капіталу.
3. Показники результатів функціонування капіталу.

У процесі аналізу джерел капіталу, насамперед, необхідно визначити частку власних і позикових джерел у загальній масі капіталу.

Визначення вартості джерел капіталу є непростю задачею, про що свідчить безліч часом суперечливих думок, що є в науковій літературі по даному питанню. Для забезпечення об'єктивної оцінки вартості окремих джерел капіталу їх необхідно вимірювати в абсолютних показниках, одержуваних з даних бухгалтерського обліку. Одним із основних питань управління власним капіталом підприємства є визначення оптимальної структури капіталу, тобто такого співвідношення власних і позикових коштів, яке забезпечує максимізацію ринкової вартості компанії.

Під час визначення оптимальної структури капіталу виникає дилема "незалежності" і "прибутковості", яка потребує вибору компромісу між ризиком та доходністю і ґрунтується на постулаті, що:

- зростання частки позикового капіталу підвищує фінансовий ризик;
- вище значення частки позикового капіталу забезпечує зростання доходності на власний капітал, підвищує рентабельність власного капіталу підприємства і величину прибутку.

Тому для визначення оптимальної структури капіталу слід використовувати модель організаційно-функціонального механізму впливу на процес формування капіталу .

Важливою задачею управління основним капіталом підприємства є також забезпечення максимальної відповідності технічного рівня виробництва вимогам ринку. Для її вирішення необхідно постійно аналізувати процеси морального і фізичного зносу виробничого устаткування; виявляти відповідність існуючих і необхідних параметрів стратегічного потенціалу підприємства; визначати потреби підприємства в забезпеченості його прогресивними засобами технологічного оснащення; розробляти цільові програми технічного переозброєння і реконструкції виробництва і забезпечувати їхнє виконання.

Отже, вдосконалення системи управління капіталом підприємства, зокрема його формування та використання, набувають особливого значення, оскільки створення та розвиток необхідної фінансової ресурсної бази є важливою умовою сталого економічного зростання. Під час розроблення фінансової політики підприємства потрібно вибрати таку структуру капіталу, яка за найнижчої вартості капіталу дасть змогу збільшити ринкову вартість економічної одиниці. Оптимальною є така структура капіталу, яка дасть змогу звести до мінімуму середньозважену вартість капіталу і, водночас, підтримати кредитну репутацію підприємства на рівні, який сприяє залученню нових капіталів на прийнятних умовах.

Список використаних джерел:

1. Ліпич Л. Г. Капітал в системі управління підприємством / Л. Г. Ліпич, І. О. Гадзевич. // Львівська політехніка. – 2012. – №647. – С. 114–120.
2. Бланк І. А. Управління капіталом / І. А. Бланк. – Київ: Ніка-Центр, 2011. – С.543-544.
3. Воробйов Ю. М. Формування власного фінансового капіталу підприємств / Ю. М. Воробйов., 2006.-С.34-35.
4. Плікус І. Й. Система моніторингу для фінансового прогнозу діяльності підприємства / І. Й. Плікус., 2012.-С.41-42.

Науковий керівник: Бойко Олена Олександрівна, к.е.н, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ

Скорик Валентин Юрійович

студент Кременчуцького національного університету імені Михайла
Остроградського

Хоменко Людмила Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент кафедри «Фінанси та кредит»
Кременчуцького національного університету імені Михайла
Остроградського

Раціональне використання оборотних коштів - являється одним із найважливіших чинників стабілізації економіки, а поліпшення їхнього використання - є необхідною умовою зростання економіки.

В сучасних умовах реформування економіки України управління оборотними коштами підприємств набуває особливої актуальності. До управління цим компонентом ресурсів підприємства слід підходити відповідально і кваліфіковано, оскільки раціональне використання обігових коштів - один із найважливіших чинників стабілізації економіки, а поліпшення їхнього використання - необхідна передумова економічного зростання.

Від ефективності використання оборотних коштів залежить можливість досягнення максимальних фінансових результатів, що є метою підприємницької діяльності. Для цього, насамперед, доцільно систематично піддавати детальному вивченню й аналізу як внутрішні, так і зовнішні фактори, що мають як позитивний, так і негативний вплив на величину оборотних коштів, а також на показники ефективності його використання. Проблеми ефективності управління оборотними активами підприємства та напрями їх вирішення представлені в працях таких науковців: О.С. Бодаренко, Г. В. Брушко [2] , Д.Л. Ящук, В.І. Чобіток [3], Пятилокотова К.С. та інші.

У сучасній економічній літературі використовується досить велика кількість понять оборотних коштів. Найчастіше оборотні кошти підприємства визначаються як грошові ресурси або група мобільних активів підприємства, із періодом використання до одного року, які безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня ліквідності повинні забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями [1]. Виходячи з цього визначення, бачимо, що оборотні кошти - є однією зі складових частин майна підприємства, та визначають стан і ефективність їхнього використання - що є однією з головних умов успішної діяльності підприємства.

Тому, для ефективного управління оборотними коштами підприємства необхідно побудувати систему організації оборотних коштів яка буде заснована на таких принципах:

- визначення планової потреби та розміщення оборотних коштів за окремими елементами й підрозділами;
- надання підприємствам самостійності щодо розпорядження, управління оборотними коштами, та визначення їхньої оптимальної структури; [3]
- коригування розрахованих і чинних нормативів з урахуванням вимог господарювання, що змінюються: обсягів виробництва, цін та інших;
- раціональна система фінансування оборотних коштів; [2]
- контроль за раціональним розміщенням і використанням оборотних коштів.

Отже, побудова ефективної системи управління оборотними коштами необхідна для оптимізації задоволення потреб у придбанні різних елементів оборотних активів, забезпечення відповідності їх обсягів обсягами фінансово - господарської діяльності, максимізації прибутку і мінімізації витрат при допустимому рівні ризику.

Список використаних джерел:

1. Білик, М. Д. Управління фінансами державних підприємств / М. Д. Білик. – Київ : Знання, 1999. – 312 с.
2. Брушко Г. В. Методологічні основи управління оборотними активами// [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/179/knp179_31-33.pdf
3. Чобіток В.І., Пятилокотова К.С. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект// [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2013_41/13cvieic.pdf

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вовк Валентина Миколаївна

студентка, Національний технічний університет «Харківський
політехнічний інститут»

Питання дослідження конкурентоспроможності промислових підприємств є важливим й актуальним як для економіки країни в цілому, так і для окремих виробників. Центральним поняттям, що виражає сутність ринкових відносин є поняття конкуренції.

Конкуренція – процес управління суб'єктом своїми конкурентними перевагами для одержання перемоги або досягнення інших цілей у боротьбі з конкурентами за задоволення об'єктивних або суб'єктивних потреб у рамках законодавства або в природних умовах [5].

Конкуренція змушує суб'єктів підприємницької діяльності не зупинятися на досягнутому, а постійно самовдосконалюватися, знижати витрати на виробництво, покращувати якість продукції (послуг), що пропонуються на ринку, підвищувати свою конкурентоспроможність [2].

Конкурентоспроможність виявляється лише в умовах конкуренції і через конкуренцію. У ринковій системі господарювання категорія конкурентоспроможності є однією з головних, оскільки в ній концентровано виражаються економічні, науково-технічні, виробничі, організаційно-управлінські, маркетингові можливості як окремого суб'єкта господарської діяльності, так і економіки країни.

Конкурентоспроможність є багатоаспектним поняттям, що свідчить велика кількість різноманітних визначень і широкий спектр трактувань цього поняття різними авторами.

У загальному значенні конкурентоспроможність – здатність у процесі суперництва досягати кращих результатів в деякій діяльності, сфері функціонування. Конкурентоспроможність підприємства повинна визначатися конкурентоспроможністю окремих видів продукції, яку воно випускає [4].

Конкурентоспроможність підприємства – це здатність підприємства ефективно управляти виробничим процесом, оборотними коштами, виготовляти якісний товар та ефективно управляти збутом і просуванням товару на ринку.

Конкурентоспроможність промислового підприємства є комплексною порівняльною характеристикою, яка повинна відображати

ступінь переваг підприємства, що розглядається над підприємствами-конкурентами за певною, визначеною сукупністю оціночних показників його діяльності.

Необхідність управління конкурентоспроможністю підприємства обумовлюється, насамперед, триваючими швидкими змінами зовнішнього середовища, виникненням важко передбачуваних економічних і фінансових ситуацій [1].

Під управлінням конкурентоспроможністю промислового підприємства розуміють аспекти виконання загальних функцій управління, які визначають стратегію і політику у сфері створення й реалізації конкурентоспроможних товарів, цілі й відповідальність у даній сфері діяльності суб'єкта господарювання, що реалізуються за допомогою таких засобів, як планування конкурентоспроможності, оперативне управління нею, її забезпечення й підвищення в рамках певної системи конкурентоспроможності [6].

До основних пріоритетів управління конкурентоспроможністю промислового підприємства можна віднести:

- рентабельність виробництва,
- розмір прибутку,
- частку окремих видів продукції на конкретних ринках збуту,
- мінімальний обсяг реалізації продукції по видах на конкретних ринках у натуральному вираженні.

Управління конкурентоспроможністю промислового підприємства має базуватися на регулярній оцінці його конкурентоспроможності. Оцінка конкурентоспроможності промислових підприємств дозволяє визначити рівень успішності їх діяльності і перспективи подальшого розвитку, тобто в ринкових умовах вона може бути досить точним індикатором для керівництва підприємства в процесі прийняття управлінських рішень, для інвесторів – в виборі об'єкту інвестування.

Отже, досягнення високого рівня конкурентоспроможності промислового підприємства є стратегічною метою діяльності підприємства в умовах ринку, для досягнення якої необхідна консолідація всіх підрозділів і ланок його системи управління.

Список використаних джерел:

1. Донець Л.І., Донець А.А., Базові принципи сучасної парадигми управління конкурентоспроможністю підприємства // [Електронний ресурс] Сайт: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/bmnef/2012_1_2/15.pdf
2. Конкурентоспроможність підприємства : оцінка рівня та напрями підвищення: [монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового]. – Одеса: Атлант, 2013. – 470 с.

3. Попович Ю.А. Моделі аналізу конкурентоспроможності суб'єктів господарювання / Ю.А. Попович. – Львів : Кальварія, 2010. – 54 с.
4. Савчук О. Системний підхід до аналізу конкурентоспроможності промислового виробництва // Економіст. – М., 2001. – №12. – С. 58–61.
5. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление. – М: ИНФРА-М, 2000. – 311 с.
6. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации / Фатхутдинов Р. А. – М.: Изд-во Эксмо, 2004. –544с.

Науковий керівник: Нащекіна Ольга Миколаївна, к.ф.-м.н., доцент каф. менеджменту та оподаткування Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

АГРОМАРКЕТИНГ І ЙОГО РОЛЬ В РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Мачіха Ірина Володимирівна

студентка економічного факультету ДВНЗ «Львівський національний аграрний університет»

м. Дубляни

Сільське господарство є однією з ключових галузей для регіональної і національної економіки, оскільки забезпечує задоволення життєво необхідну потребу населення в продуктах харчування безпосередньо або сировину для харчової промисловості.

На сьогоднішній день, в умовах жорсткої конкуренції аграрний сектор економіки потребує розробки і впровадження концепції маркетингу. Це буде сприяти більш сталому розвитку агропромислового комплексу та забезпечення конкурентоспроможності окремо взятого підприємства.

Слід відзначити, що аграрний маркетинг набагато складніші від інших його форм, це обумовлено тим, що використання елементів і засобів маркетингу в аграрному секторі має особливості, пов'язані зі специфікою самого сільськогосподарського виробництва та особливостей галузі в цілому [2].

У сучасному АПК України маркетинг ще не має достатньо широкого поширення. Існують дві основні причини, які це пояснюють. По-перше, сільськогосподарські регіони не виробляють достатню кількість продукції; по-друге, у багатьох керівників на підприємствах досі не сформовано поняття необхідності впровадження маркетингу.

Несприятливими для маркетингу в українських аграрних підприємствах є чинники зовнішнього середовища, які багато в чому пов'язані з нерозвиненістю ринкових відносин в Україні, недосконалістю інфраструктури аграрного ринку, станом економіки, суперечливим характером українських реформ та недосконалістю законодавства [1].

При організації маркетингової діяльності в підприємствах України, важливо врахувати світовий досвід.

Роль маркетингу постійно зростає і зрештою маркетинг має стати головною сферою агробізнесу. Наприклад, у США в структурі агропромислового на маркетингову сферу припадає 75 % його вартості, в Російській Федерації поки лише близько 25 %, а в Україні ще менше. Цьому є як суб'єктивні, так і об'єктивні причини: дотепер реально не працює прийнятий Верховною Радою Земельний кодекс, мало виробляється сучасної сільськогосподарської техніки для великих агропідприємств і фермерів, мають місце істотні недоліки в інвестиційній політиці АПК [5].

Таким чином, успішне планування маркетингової діяльності на підприємствах в сфері агропромислового комплексу сприятиме зниженню рівня безробіття, надходженню в бюджет коштів, виробництву більш якісних товарів. Як результат підвищиться рівень життя, соціальна стабільність, а найголовніше в нинішніх політичних умовах - незалежність від інших країн.

Список використаних джерел:

1. Соловійов І.О. Організації маркетингової діяльності в АПК / І.О. Соловійов, М.М.Степанова // Науково-практичні основи агромаркетинг у : наук.-метод. вид. – Херсон: Айлант, 2007. – С. 55-62.
2. Соловійов І.О. Формування системи маркетингу в аграрній сфері економіки / І.О.Соловійов // Економіка АПК. – 2006. – № 2. – С. 103-110
3. Саблук П.Т. Розробка аграрної доктрини України / П.Т. Саблук , В.В. Юрчишин // Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку: інформ.-аналіт. зб. – К.: ІАЕ УААН, 2010. – С. 625.

Науковий керівник: Дудяк Р.П., к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Львівський національний аграрний університет»

СЕРВІСНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Нестеренко Ірина Дмитрівна

студентка, Національний університет «Львівська політехніка»

Намагаючись успішно функціонувати в нелегких умовах сучасного бізнесу, перед кожним підприємством постає основна мета – досягнути високого рівня конкурентоспроможності, отримуючи водночас стабільний прибуток. Якісно і ефективно побудована товарна політика здатна посприяти розвитку будь-якої організації. Саме тому, керівники відомих на весь світ організацій приділяють даному процесу вдосталь часу, сил і матеріальних затрат.

Товарна політика являє собою сукупність заходів, направлених на створення привабливого, з точки зору споживачів, асортименту товарів. З самого визначення стає зрозуміло, що основним об'єктом, над яким необхідно буде працювати та удосконалювати його, є товар. А от що стосується важеля, який підштовхує до формування ефективної товарної політики, то ним виступають очікування споживачів, адже лише задоволення їхніх потреб принесе фірмі бажаний дохід [2, с.35].

Здебільшого на підприємствах велику увагу приділяють тим складовим товарної політики, які дозволяють покращити товарний вигляд продукції, її якість та рівень задоволення потреб і очікувань покупців. До таких складових можна віднести : якість і дизайн продукції; методи здійснення пакування; міру відповідності щодо критеріїв, затребуваних споживачами; розробку торговельного знаку і марки; підтримку конкурентоздатності виробленої продукції тощо. Так, безперечно основу товарної політики формують саме ці складові, проте, у гонитві за конкурентами і бажанням мати найкращий товар на ринку, виробники забувають про важливість ще однієї складової товарної політики - сервісного обслуговування[1, с.323].

На перший погляд може здаватись, що товарна політика здатна ефективно функціонувати і без сервісу належного рівня, проте це зовсім не так. Шкодюючи час і кошти для покращення сервісного обслуговування , керівники згодом стикаються з негативними наслідками, виправити які буває занадто пізно. Підприємства, сервіс яких поставлений на високому професійному рівні, завжди володітимуть великою базою постійних клієнтів, більше того до них поступово переходитимуть і клієнти конкурентів, не здатних правильно розставити пріоритети при формуванні власної товарної політики.

В умовах євроінтеграції українським підприємствам неабияк важливо перейняти у своїх (західних) колег досвід поведінки з клієнтами.

На даний час, лідируючі позиції на ринку займають ті фірми, які постійно удосконалюють свою сферу обслуговування клієнтів, зв'язки з громадськістю тощо. Проте підприємств, які усвідомили, що обійти конкурентів можна лише за рахунок вмілого підходу до споживача – одиниці.

Отже, рівень якості сервісного обслуговування клієнтів, повинен бути пріоритетним на кожному підприємстві, яке прагне до стабільного розвитку і покращення власних фінансових показників. Сьогодні якість обслуговування - це новий стандарт, за яким клієнти судять про якість продукту. Здійснюючи покупки, кожен з нас може переконатись, що на українських підприємствах якісному сервісу не надають особливої уваги, саме тому дана проблема є такою актуальною у наші дні, потребує належної уваги та вирішення.

Список використаних джерел:

1. Беляев В.И. Маркетинг: основы теории и практики: [учебник] / В.И. Беляев. - М.: КНОРУС, 2005. – 672с.
2. Ильющенко Е.В. Маркетинг на предприятии./ Е.В. Ильющенко; - Минск: Экоперспектива, 2000.- 85с.

КОУЧИНГ – ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Попович Руслан Олександрович

бакалавр, Національний університет харчових технологій

Ефективне досягнення цілей перед організацією залежить від правильного управління персоналом. Тому застосовують різні технології, які б спонукали працівників до ефективної роботи. Однією із таких технологій є коучинг, який набирає все більшої актуальності та значущості.

Серед вітчизняних науковців, які займаються дослідженням даної проблеми, слід виділити роботи наступних авторів: В.Бондаря, Г. Єльнікової, Л. Круглової та ін.

Коучинг розуміють як цілеспрямований процес розвитку потенціалу співробітників, що сприяє як максимізації їх продуктивності, так і успішній діяльності компанії, який можна розглядати, як стиль менеджменту [1]. Тому, ефективний менеджер повинен бути коучем, тобто особою, яка завжди буде сприяти розкриттю та розвитку потенціалу своїх підлеглих.

Перевагою коучингу є доведення того, що цілі, які людина ставить перед собою сама, досяжні. Так як в цьому випадку існує внутрішня

мотивація до досягнення і початку діяльності. Цілі, поставлені перед людиною іншими, можуть входити в конфлікт з внутрішніми цінностями і прагненнями, що призводить до появи внутрішнього підсвідомого небажання діяти. Це, у свою чергу, знижує ефективність роботи. У процесі коучинга людина ставить цілі і вибирає шляхи їх досягнення сама. Саме це є безумовним плюсом.

Недоліків у коучингу за визначенням бути не може. Він орієнтований на людину, на її світ, цінності і на її цілі. Тому з точки зору досягнення даною конкретною людиною успіху, коучинг ідеальний інструмент. Якщо ж розглядати його в системі координат інших цілей, то проблеми можуть виникнути. У процесі праці може з'ясуватися, що цілі і цінності працівника не збігаються з цілями та цінностями компанії. Коуч, за своїм покликанням, повинен допомогти клієнту усвідомити його справжні цілі та допомогти знайти шляхи їх реалізації. І тут виникає дилема. Адже замовлення на коучинг може бути дане керівництвом фірми з метою адаптувати співробітника і допомогти йому бути ефективним на своєму робочому місці при досягненні компанією своїх стратегічних і тактичних цілей [3].

Варто зазначити, що в Україні коучинг набуває популярності в останні роки, але все ж таки керівники сучасних підприємств недостатньо з ним обізнані. Разом з тим переходу до застосування коучингу на підприємстві керівником має передувати спілкування останнього з професіональним коучем зі спеціалізованої консалтингової фірми. Лише за такої умови керівник зможе усвідомити усі тонкощі даного методу.

Отже, коучинг є важливим інструментом для всіх менеджерів. Жорстка конкуренція потребує постійної уваги до персоналу, як потужного фактора ефективного бізнесу. Тому коучинг – це майбутнє ефективного та прогресивного управління персоналом, який незабаром займе головну позицію у стратегіях підприємств.

Список використаних джерел:

1. Бала Р.Д Функціональне та змістове значення коучингу на підприємстві // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.14. - с. 158-160
2. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki>
3. Борова Т. Коучинг як механізм спрямованої самоорганізації // Теорія та методика управління освітою. – 2010. – № 3. – с.1-11

Науковий керівник: Вітренко Л.О., асистент, Університет державної фіскальної служби України

ВИДИ КЛІЄНТІВ ТУРИСТИЧНИХ КОМПАНІЙ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇХ ЛОЯЛЬНОСТІ

Потоцька Ольга Степанівна

студентка, Національний університет “Львівська політехніка”

Ринок туристичних послуг перенасичений товарами, які подібні за своїми якісними та кількісними характеристиками. Така ситуація формує потребу у боротьбі за споживачів та підвищенні їх лояльності. Програми лояльності, які розробляються туристичними підприємствами, зосереджені на залученні нових та покращенні взаємовідносин із сталими клієнтами. Успішність туристичних агентств, як і будь – якого іншого підприємства, залежить не лише від прибутків, але й від рівня задоволеності споживачів [1].

В практичній діяльності із клієнтами, виділяють чотири групи споживачів, які можуть бути більш лояльні завтра, ніж сьогодні.

Перша група – це потенційні покупці. Щоб потенційний покупець став лояльним, його необхідно стимулювати здійснити першу покупку. В цьому випадку можна застосувати рекламу конкретної послуги, знижки при купівлі певного виду туру. Рекламну компанію зазвичай здійснюють через соціальні мережі, чи так зване “сарафанне радіо”.

Нові чи випадкові клієнти – це друга група потенційних лояльних споживачів. Зазвичай, їх приваблює оригінальність, ефективність, зручність здійснення покупки та професіоналізм персоналу. Наприклад, людина, яка ніколи раніше не цікавилася туристичною сферою послуг, вирішила подорожувати. Звичайно, вона обере туристичну організацію, яка найчастіше рекламує свої послуги через соціальні мережі, або про яку вона почула від знайомих, друзів. Інколи вибір туристичного агентства є спонтанним. Прийшовши в туристичну компанію, особа очікує найкращих пропозицій. Для такої групи клієнтів не повинно існувати ніяких бар’єрів для здійснення бажаної покупки. Задоволений “новий” покупець обов’язково захоче повернутись.

Третю групу клієнтів становлять постійні покупці. Постійний клієнт – це ще не лояльний споживач туристичних послуг, але він може стати таким. Основна мета відносин з постійними покупцями – це індивідуальний підхід до кожного клієнта. Людині приємно, коли її знають в обличчя, вітаються, пам’ятають про її день народження, коли вона може відверто поговорити з персоналом, висловити свою думку. Саме за таких умов процес покупки перетворюється в соціальний процес спілкування. Так, можна дізнатись про клієнта більше, про його побажання, щоб в майбутньому покращити рівень обслуговування[2].

Лояльні покупці – це четверта група клієнтів туристичної фірми. Лояльних клієнтів потрібно берегти, адже завоювати нових коштує в декілька разів дорожче, ніж “утримати старих”. Звичайно, клієнтів треба поважати, тому що вони купують різні види туристичних послуг, тим самим підвищуючи прибутки підприємства. У цьому і полягає суть лояльності. Лояльність важко завоювати і легко втрати, головне не розчарувати свого клієнта. Лояльність – це відповідь на зусилля, які докладає персонал туристичної організації, щоб покупець залишився задоволеним. Завжди потрібно підкреслювати унікальність клієнтів, їх важливе значення.

Для досягнення справжньої лояльності від клієнтів необхідно:

- припускати, чого хоче клієнт. Пропонується навіть спитати їх про це. За допомогою анкетування можна вияснити, чого хочуть клієнти, що потрібно покращити в діяльності самого підприємства. Для заохочення клієнтів заповнити ними анкету рекомендується запропонувати їм невеличку знижку на покупку послуги в майбутньому чи найближчим часом;

- вдосконалювати сервісне обслуговування та впроваджувати нові послуги. Висока якість обслуговування та ввічливість персоналу дозволить виділитись серед конкурентів. Нові види послуг в туристичній фірмі допоможуть дізнатись як, де і яким чином прагнуть відпочивати туристи, що їм потрібно;

- не конфліктувати з споживачем. Завжди потрібно вислухати його пропозиції, проаналізувати їх, зробити висновки, намагатись допомогти. Під час реалізації туристичних послуг, бувають ситуації, коли клієнти не праві. Однак, потрібно грамотно, ввічливим тоном запропонувати для них кращі альтернативи, змінивши їх думку;

- видавати накопичувальні карти. Споживачі отримують знижку при купівлі певного туристичного продукту. Такі карти можна презентувати клієнтам, які користуються послугами фірми більше 1 року. Здійснюючи часто покупки, споживач підвищує відсоток знижки;

- робити несподівані подарунки постійним клієнтам у вигляді подарункових сертифікатів. Це гарний спосіб приділити увагу клієнту та приємно здивувати постійного споживача перед будь-яким святом. Без сумніву, подарунковий сертифікат – це альтернативне рішення туристичної фірми подарувати корисний подарунок клієнтові [3].

Отже, туристичним організація потрібно докласти максимум зусиль, щоб зробити свого клієнта особливим, щасливим та задоволеним, а точніше сказати лояльним, отримуючи при цьому прибутки та бути конкурентоспроможним на ринку.

Список використаних джерел:

1. Федоричак В. Повторні покупки: як зробити так, щоб до вас поверталися? [Електронний ресурс] / В. Федоричак – Режим доступу: <http://lemarbet.com/ua/razvitie-internet-magazina/povtornye-pokupki-kak-sdelat-tak-chtoby-k-vam-vozvrashhalis/>
2. Сысоева С. Как воспитать лояльность покупателя [Електронний ресурс] / С. Сысоева, А. Нейман – Режим доступу: http://www.marketing.spb.ru/lib-comm/dm/bringup_loyalty.htm
3. Сім методів підвищення лояльності клієнтів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://msb.aval.ua/news/?id=24342>

ОБЛІК ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Кравцова Катерина Геннадіївна

студент, Харківський інститут фінансів Українського Університету фінансів та міжнародної торгівлі

Бухгалтерський облік виконання кошторису доходів і видатків бюджетних установ суттєво відрізняється від обліку господарської діяльності підприємств виробничої сфери, що зумовлено самою специфікою їх діяльності: вони працюють не заради отримання прибутку, а для задоволення соціальних, культурних та інших потреб суспільства. Діяльність цих установ фінансується за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, які надаються їм безповоротно.

Фінансова криза негативно позначилась на економічній ситуації України, стала причиною виникнення багатьох негативних явищ, таких як підвищення рівня безробіття, зниження реальної купівельної спроможності населення, неефективне використання фінансових ресурсів держави. Суттєво послабились функції державного контролю за збереженням державної власності. Тому частим явищем стало зловживання в фінансово-економічній сфері: нецільове, неефективне та незаконне використання бюджетних коштів керівниками різних рівнів, розкрадання державного та комунального майна.

Відповідно до п.6 ст.2 Бюджетного кодексу України бюджетна установа це орган, установа чи організація, створена у встановленому порядку органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, яка повністю утримується за рахунок відповідного державного бюджету чи місцевих бюджетів.

Бюджетні установи створені та функціонують з метою забезпечення функцій держави. Для ефективної діяльності таких установ необхідним є визначення вартості ресурсів, потрібних для їх нормального функціонування та можливих джерел покриття видатків. Саме тому фінансово-господарська діяльність будь-якої бюджетної установи неможлива без своєчасно складеного та затвердженого кошторису.

Кошторис це основний плановий документ, який підтверджує повноваження щодо отримання доходів та здійснення видатків, визначає обсяг і спрямування коштів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення цілей, визначених на рік відповідно до бюджетних призначень.

Бюджетні установи витрачають державні кошти відповідно до напрямків, передбачених кошторисами, суворо дотримуючись цільового використання коштів. Тому при складанні кошторисів бюджетні установи повинні забезпечувати такі вимоги, як законність і правильність розрахунків до кошторису, доцільність запланованих витрат, правильність їх розподілу за економічною класифікацією, додержання діючих ставок, посадових окладів, норм, цін, лімітів та інших показників відповідно до чинного законодавства.

Але це все неможливо без документального, своєчасного та достовірного ведення бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік повинен забезпечувати систематичний контроль за ходом виконання кошторисів, станом розрахунків із різними установами та організаціями, збереженням грошових коштів та матеріальних цінностей і достовірністю складання фінансової звітності.

Інформація про стан і зміни майна бюджетної установи, яка необхідна для контролю за її діяльністю, ступенем виконання кошторису, узагальнюється за допомогою системи рахунків бухгалтерського обліку, своєчасно відображуючи господарські операції на рахунках. Дані рахунків бухгалтерського обліку використовуються для складання фінансової звітності бюджетної установи.

Слід відмітити, що здійснення контролю за порядком ведення бухгалтерського обліку та складанням звітності є основним проблемним питанням, адже лише в регістрах бухгалтерського обліку та звітності відображається вся фінансово-господарська діяльність установи чи організації.

Складання фінансової звітності є завершальним етапом бухгалтерського обліку. Основним завданням фінансової звітності бюджетних установ є відображення стану їх майна та результатів діяльності у процесі виконання кошторису. Оскільки фінансова звітність надає інформацію про виконання кошторису, то основними її показниками є дані про кошторисні призначення, касові та фактичні видатки бюджетної установи, її дебіторську заборгованість.

ові та фактичні видатки бюджетної установи, її дебіторську заборгованість. Основними формами фінансової звітності є : Баланс, Звіт про виконання 106 кошторису установи (ф. ф 2), Звіт про заборгованість бюджетних установ (ф. ф 7), Звіт про фінансові зобов'язання бюджетних установ (ф. ф 8) та ін.

Важливість постійного контролю за виконанням кошторису обумовила щомісячне складання Звіту про виконання кошторису доходів і видатків (ф. ф 2), в якому узагальнюються та відображуються результати виконання кошторису. Перш за все цей контроль полягає у зіставленні фактично проведених касових видатків (суми здійснених розрахунків з

працівниками установи, з бюджетом за відрахуваннями із заробітної плати, з постачальниками товарів і послуг) із затвердженими кошторисними призначеннями і в порівнянні цих двох показників з фактично проведеними видатками (суми нарахованої заробітної плати і відрахувань з неї, вартості отриманих і витрачених послуг - оплачених і неоплачених), що дозволяє визначити чи в повному обсязі бюджетна установа профінансована у відповідному звітному періоді та чи не використовувались кошти на цілі непередбачені кошторисом. Також обов'язково слід враховувати наявну дебіторську та кредиторську заборгованість та залишок матеріальних цінностей на початок та кінець звітних періодів. Такий аналіз поліпшує стан фінансування і раціональне використання бюджетних коштів, а також сприяє підвищенню ефективності прийнятих управлінських рішень.

Має велике правове значення кошторис як індивідуальний фінансово-правовий акт. Кошторис бюджетної установи подається до головного розпорядника бюджетних коштів. Пізніше цей розпорядник складає зведений кошторис та подає Міністерству фінансів України бюджетний запит для врахування його в Державному бюджеті України. Після затвердження Державного бюджету Мінфін доводить головному розпоряднику бюджетних коштів лімітні довідки про бюджетні асигнування, у яких указується обсяги бюджетного фінансування. Головний розпорядник бюджетних коштів надсилає бюджетним установам через органи Державної казначейської служби України витяги із лімітної довідки, у яких указується конкретний обсяг фінансування.

Для покращення процесу ведення та контролю бухгалтерського обліку в бюджетних організаціях варто використовувати автоматизовані інформаційні технології, здатні активно впливати на інтенсифікацію використання наявних ресурсів бюджетної сфери. У зв'язку з цим дослідження автоматизації процесів обліку, контролю та аналізу є особливо актуальними. Однак слід визнати, що ця ділянка залишається недостатньо дослідженою і на сьогоднішній день. Підтвердженням цьому є той факт, що більшість невеликих бюджетних установ (особливо в сільській місцевості) продовжують використовувати традиційну ручну, або частково автоматизовану, форму ведення бухгалтерського обліку. Хоча найбільш чітко і злагоджено ведеться облік в установах з комплексною автоматизацією бухгалтерської роботи. Часткова автоматизація не дозволяє систематизувати дані обліку та відобразити їх синхронно в одній базі даних, а, отже, і приймати оперативні рішення, використовуючи всю сукупність інформації, вивчивши всі фактори, що вплинули на певну ситуацію.

Підсумовуючи викладене необхідно зазначити, що раціональна організація бухгалтерського обліку забезпечує дієвий контроль за

виконанням кошторису, можливість проведення аналізу результатів діяльності бюджетної установи при мінімальних витратах праці та коштів.

Список використаних джерел:

1. Поліщук М.В. Основні напрями удосконалення системи бухгалтерського обліку в бюджетних установах // М.В. Поліщук, Н.А. Яковишина / Економічні науки. - 2010 - №36. - С.1-3.
2. А. Яковишина / Економічні науки. - 2010 - №36. - С.1-3. 2. Любченко Н. Л. Сканування загроз як складова управління стабільністю підприємства / Н. Л. Любченко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2009. – № 4. – Т. 2. – С. 227– 232. (Вісник Хмельницького національного університету 2009, № 6, Т. 1)
3. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002р. №228 // Офіційний вісник України. – 2002. – №9. ст. 414.
4. Мазіна О.І. Бухгалтерський облік та його роль у виконанні кошторису бюджетної установи / О.І. Мазіна // Облік і аудит – 2010. - №78. – С. 119.
5. Монаєнко А. О. Правові основи фінансування видатків на освіту та науку : [монографія] / Монаєнко А. О. – Львів : Червона калина, 2009. – 250 с.
6. Кладніцька Т.А. Основні напрямки реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності у бюджетній сфері / Т.А. Кладніцька // Вісник Хмельницького національного університету 2009, №6, Т.1, С. – 156- 159.

Науковий керівник: Потапова Наталя Олександрівна, к.е.н., Харківський Інститут фінансів Українського державного Університету фінансів та міжнародної торгівлі

ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ЕЛЕМЕНТ ВИПЛАТ ПРАЦІВНИКАМ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Олійник Вікторія Сергіївна

аспірант, Університет державної фіскальної служби України

Сучасне суспільство неможливо уявити без бюджетних установ, основна мета яких: надання послуг громадянам держави. Найважливіша характеристика діяльності бюджетних установ – показник ефективності праці в економічному та соціальному плані. Ефективність праці залежить від багатьох важливих факторів, одним із яких є мотиваційна політика

працівників, що виражається через рівень заробітної плати.

Проблемні питання заробітної плати у бюджетних установах досліджували такі науковці, як: П.Й. Атамас [1], Н.С. Морозюк [2], Ж.К. Нестеренко [3], О. В. Покатаєва [4], Н.М. Старченко [5] та ін. Незважаючи на вагомий напружений, окремі аспекти виплат працівникам залишаються недостатньо розкритими, що свідчить про актуальність дослідження.

У сучасних умовах функціонування бюджетного сектору України заробітна плата не виконує в повному обсязі жодної зі своїх функцій. Про це свідчить наявність проблем в системі оплати праці бюджетних установ, зокрема: необґрунтоване заниження рівня заробітної плати; відсутність прямої залежності розміру заробітної плати працівника від результатів його праці та професійно-ділових якостей; обмеження преміювання працівників; високе податкове навантаження на заробітну плату та ін.

Відповідно до Постанови КМУ № 288 з 1 травня 2016 р. посадові оклади працівників установ бюджетної сфери встановлюються у штатному розписі в таких розмірах: для 1-го тарифного розряду – 1516 гривень і лише починаючи з 9-го тарифного розряду посадовий оклад становить 2050 гривень, що на даному етапі не є стимулюючим фактором для працівників [6]. Доцільно зазначити, що спостерігається тенденція значного відставання рівня заробітної плати працівників установ державного сектору порівняно з рівнем заробітної плати працівників приватного сектору, що негативно впливає на престиж бюджетних установ, наслідком якого є відтік кадрів або зростання вторинної зайнятості.

До того ж, система державного регулювання оплати праці повинна передбачати раціональне податкове регулювання заробітної плати найманих працівників з метою зменшення податкового навантаження. Враховуючи, що з 01.01.2016 р. Законом України № 909-VIII були внесені зміни: із заробітної плати не утримується єдиний соціальний внесок (3,6%), проте ставка податку на доходи фізичних осіб зросла з 15 % до 18% [7]: зменшення податкового навантаження на 0,6% працівники не відчували.

Морозюк Н. С. стверджує, що податкове регулювання заробітної плати має бути побудовано так, щоб воно, з одного боку, стримувало надмірно високі доходи, а з іншого – не послаблювало мотивацію до праці. Для цього важливе значення має перехід від фіскальної до стимулюючої податкової політики й забезпечення стабільності законодавчо-правничої бази [2].

Важливою є роль держави у підтримуванні й підвищенні купівельної спроможності заробітної плати. Це забезпечується, зокрема, за допомогою захисту зарплати від інфляції через механізм індексації [2]. Однак, з 01.01.2016 року Законом України № 911-VIII збільшено поріг індексації

доходів зі 101% до 103% [8]. Тому зростання інфляції в Україні не супроводжується відповідною корекцією зарплат через їх індексацію. І хоча у 2016 році передбачено поетапне підвищення посадових окладів для працівників бюджетного сектору, одне з яких відбулося 1 травня, це підвищення також не компенсує рівень інфляції і не може виступати мотиваційним інструментом.

Отже, незважаючи на те, що протягом 2016 року спостерігаються певні позитивні тенденції в оплаті праці, а саме: підвищення рівня мінімальної заробітної плати та розмірів посадових окладів (тарифних ставок) відповідно до тарифних розрядів, рівень оплати праці в Україні не відповідає європейським стандартам. Тому актуальним завданням держави є створення ефективної системи оплати праці через встановлення належного рівня заробітної плати як основного елемента виплат працівникам з метою забезпечення мотивації працівників до високоефективної праці в бюджетних установах.

Список використаних джерел:

1. Атамас П. Й. Основи обліку в бюджетних організаціях : навчальний посібник / Атамас П. Й. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 284 с.
2. Морозюк Н. С. Актуальні питання заробітної плати в бюджетній сфері / Н. С. Морозюк // Финансы, учет, банки. – 2014. – Вып. 1. – С. 203-208. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fub_2014_1_29.
3. Нестеренко Ж. К. Особливості організації оплати праці в бюджетних установах та необхідність її комп'ютеризації // Сталий розвиток економіки. – 2012. – №2. – С. 158-162.
4. Покатаєва О. В. Шляхи вдосконалення системи оплати праці в бюджетних установах / О. В. Покатаєва // Актуальні проблеми економіки. – № 10. – С. 88–94.
5. Старченко Н. М. Удосконалення методики обліку виплат працівникам в бюджетних установах // Економічні науки. – 2012. – № 9. – С. 178-184.
6. Про підвищення оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2016 р. № 288 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248955702>
7. Про внесення змін до ПКУ та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році : Закон України від 24 грудня 2015 року № 909-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/909-19>
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України : Закон України від 24.12.2015 № 911-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/911-19>

ПЕРЕВІРКА СТАТИСТИЧНИХ ГІПОТЕЗ

Селезньова Вероніка Ігорівна

студентка, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Вінниця

В умовах економічної нестабільності останніх років актуальною стає задача підвищення ефективності технологічних процесів шляхом їхньої оптимізації. В зв'язку з цим значно зростає роль математичного моделювання вказаних процесів з метою подальшого прогнозування та оптимізації.

Необхідність формулювання та експериментальної перевірки певних тверджень (в математичній статистиці – гіпотез) виникає на різних етапах статистичного дослідження, адже від цього залежить точність результатів досліджень, ефективність методів аналізу та правомірність і точність висновків.

Дослідження проблеми перевірки статистичних гіпотез займалися наступні вітчизняні вчені, як: С. Герасименко, І. Манцурова, П. Гайдуцький, І. Кириленко, Б. Пасхавер, П. Саблук, Н. Гончаренко, Т. Ковальчук, В. Мусієнко, І. Юрчишин та інші.

Метою даного дослідження є визначення основних аспектів перевірки статистичних гіпотез.

Перевірка статистичних гіпотез має велике значення для практики. Зокрема, на ній ґрунтуються прийоми статистичного контролю якості продукції. Припустимо, що на підприємстві про якість продукції роблять висновки за результатами вибіркового контролю. Якщо вибірка частка браку не перевищує заздалегідь встановленої (нормативної) величини, то партія продукції приймається. Однак висновок щодо відповідності якості продукції встановленим вимогам робиться на основі вибіркової перевірки і тому носить імовірнісний характер. Таким чином, судження про якість продукції не може розглядатися як категоричне. По суті, мова йде про припущення (гіпотезу), що частка браку у всій генеральній сукупності дорівнює або менше нормативної величини. Ця гіпотеза і має бути перевірена на основі результатів вибіркового спостереження.

Гіпотеза - це наукове припущення, яке потребує перевірки, доведення. Під статистичною гіпотезою слід розуміти припущення про властивості випадкової величини, яке може бути перевірене за результатами статистичних спостережень. Статистичні гіпотези відносяться або до виду, або до окремих параметрів розподілу випадкової величини. Наприклад, статистичною вважають гіпотезу про те, що розподіл продуктивності однакових за фахом робітників, працюючих в

рівних умовах, але на різних підприємствах, має нормальний характер розподілу.

Статистичною буде також гіпотеза про те, що середня продуктивність праці однакових за фахом робітників, працюючих в однакових умовах на різних підприємствах, не відрізняється за рівнем [2, с. 34].

Статистична гіпотеза повинна бути несуперечливою і повною.

Несуперечливість означає відсутність логічних протиріч у формулюванні гіпотези.

Повнота гіпотези передбачає наявність нульової гіпотези H_0 та альтернативної гіпотези H_1 , таких, щоб сумарна ймовірність нульової гіпотези $p(H_0)$ і альтернативної гіпотези $p(H_1)$ дорівнювала 1:

$$p(H_0) + p(H_1) = 1 \quad (1.1)$$

В математичній статистиці розрізняють прості та складні статистичні гіпотези. Проста гіпотеза передбачає певне значення для параметра розподілу, а складна – певну область значень.

Критерій перевірки статистичної гіпотези – це правило, яке дозволяє відхилити чи не відхилити гіпотезу H_0 на основі вибірки. Критерій перевірки статистичної гіпотези ґрунтується на певній статистиці і визначає її значення. Величина критерію поділяє область значень статистики на довірчу та критичну.

Якщо значення відповідної статистики, розраховане за вибіркою, знаходиться в критичній області то гіпотеза H_0 відхиляється, якщо в довірчій області то не відхиляється [1, с. 122].

Слід зауважити, що коректне використання математичної статистики передбачає, що статистичний критерій не може довести ні однієї гіпотези, він тільки вказує на „відсутність заперечення”.

Суть перевірки гіпотези зводиться в цілому до умови, коли потрібно зробити висновок про вибір одного з можливих двох взаємовиключаючих рішень. Їх називають альтернативними. При вивченні впливу спеціалізації виробництва на його економічну ефективність можлива альтернатива: а) зростання спеціалізації виробництва сприяє підвищенню його економічної ефективності; б) зростання спеціалізації виробництва не сприяє підвищенню його економічної ефективності. При випробуванні гіпотези про роль матеріального стимулювання у справі підвищення продуктивності праці існують альтернативи; а) підвищення рівня оплати однієї людино-години сприяє зниженню трудомісткості виробництва продукції; б) підвищення рівня оплати однієї людино-години не сприяє зниженню трудомісткості виробництва продукції [3, с. 211].

Таким чином, статистична гіпотеза – це несуперечлива сукупність суджень щодо розподілу випадкової величини. Статистична гіпотеза – це

певне твердження, яке потрібно підтвердити або відкинути на основі наявних статистичних даних.

Завдання перевірки статистичних гіпотез виникає у різних сферах людської діяльності, і в економіці зокрема. При порівнянні і оцінках різних явищ внаслідок наявності елемента випадковості, ця задача вирішується за допомогою методів математичної статистики.

Список використаних джерел:

1. Герасименко С.С. Статистика: підручник/ С.С.Герасименко, А.В.Головач, А.М.Єріна. – К.: КНЕУ, 2011. – 468 с.
2. Мальчик М.В. Фінансова статистика: навч. посіб. / М. В. Мальчик, С. І. Галашко, А. І. Пелех. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 184 с.
3. Манцурова І. Г. Економічна статистика: підручник / І. Г. Манцуров, А. М. Єріна, О. К. Мазуренко. – К. : КНЕУ, 2013. – 325 с.

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО БІОЛОГІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ У СВИНАРСТВІ

Чмир Станіслав Олександрович

аспірант ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Через інтеграцію української економіки в світову, адаптація вітчизняного бухгалтерського обліку до вимог міжнародних стандартів вимагає нових підходів до його організації. Враховуючи специфіку сільськогосподарської галузі, підприємства здійснюють обліковий процес, що відображається в обліковій політиці, з урахуванням вимог чинного законодавства та нормативних актів.

Організаційно-технологічні особливості процесу виробництва продукції свинарства впливають на побудову та організацію бухгалтерського обліку, що визначається обліковою політикою.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» «облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності» [1].

Від організаційної структури свинарського підприємства залежить визначення структури робочого плану рахунків, номенклатури і складу статей витрат, оцінки окремих предметів праці, методики калькулювання собівартості продукції свинарства. Організаційні чинники визначають методику розподілу непрямих виробничих витрат, а також методику

калькулювання собівартості продукції. Технологічні особливості впливають на формування об'єктів обліку витрат, потребу і зміст первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку.

На думку М.М. Коцупатрого та Н.С. Золотарьової «біологічними перетвореннями є процес формування рослини або тварини у сільськогосподарській діяльності, зміст якої полягає в поєднанні традиційних чинників виробництва і біологічними процесами, що відбуваються всередині живих організмів, з метою створення нового продукту – біологічного активу або сільськогосподарської продукції. З огляду на це, за своєю економічною сутністю процес біологічних перетворень у сільськогосподарській діяльності є виробництвом, результат якого значною мірою залежить від біологічних чинників. Процес формування біологічних активів має двоїстий характер: з одного боку – як витрачання ресурсів (процес споживання), а з іншого, як створення нового продукту» [2]. Отже, елементи облікової політики щодо біологічних перетворень в свинарстві також необхідно розглядати з огляду на таку їх особливість.

В наказі про облікову політику щодо біологічних перетворень у свинарстві повинні бути визначені такі складові.

1. Розроблення робочого плану рахунків.

При побудові робочого плану рахунків варто правильно зазначити субрахунки, на яких буде здійснюватися облік біологічних активів та виробництва продукції свинарства.

Витрати на формування основного стада свиней слід відобразити на субрахунку 155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів». Облік основного стада (основних маток і кнурів) здійснюється на субрахунках 163 «Довгострокові біологічні активи тваринництва, оцінені за справедливою вартістю» та 164 «Довгострокові біологічні активи тваринництва, оцінені за первісною вартістю» в залежності від обраного способу оцінки. Поросята (до відлучення та відлучені) та свині на вирощуванні та відгодівлі (включаючи дорослу відгодівлю) обліковуються на субрахунках 212 «Поточні біологічні активи тваринництва, оцінені за справедливою вартістю» та 213 «Поточні біологічні активи тваринництва, оцінені за первісною вартістю» в залежності від обраного способу оцінки. Облік витрат на вирощування продукції свинарства ведеться на субрахунку 232 «Тваринництво», а облік отриманих спермодоз – на рахунку 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва».

2. Встановлення переліку підрозділів основного, допоміжного та промислового виробництв.

Підприємство встановлює цей перелік самостійно з метою встановлення рахунків обліку витрат виробництва.

На свинарських підприємствах, в залежності від типу, витрати на утримання основного стада, поросят, свиней на вирощуванні та відгодівлі відносять до основного виробництва з розподілом та такими підрозділами: племінна ферма, товарний репродуктор, відгодівельна ферма, станція штучного запліднення.

До допоміжних виробництв можуть бути віднесені такі: ремонтна майстерня, автомобільний і гужовий транспорт, електроенергія, тепло-, газо-, водопостачання, каналізація тощо (субрахунок 234 «Допоміжне виробництво»).

Підсобними (промисловими) виробництвами можуть бути: цехи з виробництва комбікормів, переробки і зберігання зерна, забійні цехи, цехи з переробки м'яса, утилізації відходів тощо (субрахунок 233 «Промислове виробництво»).

3. Визначення тривалості операційного циклу.

Для зручності операційним циклом на свинарських господарствах встановлюють календарний рік.

4. Встановлення об'єктів обліку витрат.

Згідно з Методичними рекомендаціями з планування, обліку та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств об'єктами обліку витрат у свинарстві є основне стадо свиней (свиноматки, хряки-плідники і поросята до відлучення), свині на вирощуванні, свині на відгодівлі [3]. Крім того, на спеціалізованих підприємствах відповідно до існуючої технології можуть встановлюватися такі об'єкти обліку витрат: поросята відлучені, ремонтний молодняк, ремонтні свинки та кнурці, свиноматки та кнури, що перевіряються.

5. Розробка номенклатури статей витрат.

При формуванні собівартості продукції свинарства потрібно обґрунтувати склад витрат, які відносяться до первісної вартості. Згідно з п. 17 ПСБО 16 «Витрати» до виробничої собівартості включають лише прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати і загальновиробничі витрати [4].

6. Вибір методів визначення собівартості продукції свинарства.

У вітчизняному бухгалтерському обліку використовуються такі методи калькулювання собівартості продукції: простий, виключення вартості побічної продукції, коефіцієнтний, пропорційний, комбінований, нормативний. Для спеціалізованих свинарських господарств і звичайних ферм пропонуємо використовувати простий метод калькулювання.

7. Встановлення об'єктів калькуляції.

Об'єктами калькуляції виступають конкретні види продукції (поросята відлучені, приріст живої маси, жива маса, сперма).

8. Метод оцінки біологічних активів сільськогосподарської продукції у свинарстві.

Відповідно до П(С)БО 30 «Біологічні активи» довгострокові біологічні активи у свинарстві, оцінюють за двома вартостями: за первинною або за справедливою вартістю. Поточні, додаткові біологічні активи та сільськогосподарська продукція свинарства при їх первісному визнанні оцінюються за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу, або за виробничою собівартістю [5].

Дослідження показали, що значна частина спеціалізованих та неспеціалізованих підприємств оцінює основну продукцію за виробничою собівартістю. Підтримуємо даний підхід і вважаємо, що виробнича собівартість повинна бути пріоритетною, адже вона включає усі витрати технологічних процесів.

9. Визначення переліку форм первинних документів.

Для обліку наявності і руху поголів'я свиней та обліку витрат виробництва і з метою відображення господарських операцій складається велика кількість первинних документів, що формують інформацію про поголів'я, витрати та вихід продукції. Ними є документи з обліку оплати праці, використання виробничих ресурсів і одержання готової продукції.

До наказу про облікову політику підприємства рекомендуємо вносити перелік форм первинних документів та самостійно розроблені форми, затвердженні керівником підприємства.

Ринкова економіка дає змогу підприємствам самостійно визначати облікову політику. Надані рекомендації враховують практичний досвід діяльності свинарських спеціалізованих підприємств, тому їх дотримання, дозволяє господарствам, що займаються свинарством, створити не «формальний» наказ про облікову політику, а документ, що відповідає вимогам законодавства та організаційно-технологічним особливостям діяльності підприємств, що у подальшому сприятиме ефективному управлінню.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XI.
2. Коцупатрий М.М., Золотарьова Н.С. Обліково-аналітичне забезпечення утримання біологічними перетвореннями в інкубаторно-птахівничих підприємствах: монографія / М.М. Коцупатрий, Н.С. Золотарьова. – К.: КНЕУ, 2012. – 231 с.
3. Методичні рекомендації з планування, обліку та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств. Затв. наказом Міністерства аграрної політики від 18.05.2001 р. № 132.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Затв. наказом МФУ від 31.12.1999 р. №318.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи». Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 18 листопада 2005 р. № 790.

АНАЛІЗ ЗМІН В СТРУКТУРІ ДОХОДІВ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Лісницький Віктор Валерійович

студент Університету Державної фіскальної служби України

Банк є підприємницькою структурою, тому його головна мета – отримання доходу та прибутковість діяльності.

Структура доходів комерційних банків України, яка до того показувала певну стабільність, за останні два роки зазнала деяких змін:

Таблиця 1

Структура доходів банків України за 2011-2015 роки

Доходи банків	Роки									
	2011		2012		2013		2014		2015	
	млн. грн.	частка, %	млн. грн.	частка, %	млн. грн.	частка, %	млн. грн.	частка, %	млн. грн.	частка, %
Процентні доходи	113352	79,39%	117547	78,13%	129932	76,93%	151257	71,96%	135145	67,85%
Комісійні доходи	18473	12,94%	21161	14,07%	24974	14,79%	28276	13,45%	28414	14,26%
Торговельні доходи	3993	2,80%	3231	2,15%	3304	1,96%	15511	7,38%	21490	10,79%
Інші операційні доходи	5726	4,01%	5798	3,85%	5112	3,03%	10093	4,80%	9567	4,80%
Інші доходи	622	0,44%	1053	0,70%	2404	1,42%	2165	1,03%	2729	1,37%
Повернення списаних активів	612	0,43%	1659	1,10%	3162	1,87%	2899	1,38%	1848	0,93%
Всього доходів	142778	100,00%	150449	100,00%	168888	100,00%	210201	100,00%	199193	100,00%

Як ми бачимо, за 5 років процентні доходи зменшилися на 10% у загальній структурі доходів банків. Але кожного року процентні доходи зростали (окрім 2015 року). Такі зміни відбулися внаслідок різкого зростання торговельних доходів банків у 2014 (в 3,5 раза) та 2015 роках [2].

З 01.12.2015 року банки перейшли на облік операцій відповідно до вимог МСФЗ. Для приведення у відповідність бухгалтерського обліку банків України до зазначених стандартів банкам було дозволено здійснювати коригування балансової вартості фінансових активів [1].

Проведення коригувань призвели до зменшення загального обсягу процентних доходів за грудень 2015 року до 0.8 млрд. грн. проти 12.2 млрд. грн. у листопаді. Цей фактор разом послугував зменшенням річного розміру процентних доходів банків у 2015 році порівняно із 2014.

Інші операційні доходи порівняно з 2011 р. збільшились на 3841 млн. грн., але їх питома вага майже не змінилася (збільшення на 0,8%) [3].

Аналіз структури доходів банківської системи протягом 2011-2015 рр. дає змогу визначити такі основні тенденції:

- процентні доходи (на рівні від 70 до 75%) традиційно є домінуючою складовою валових доходів банків;
- комісійні доходи (13-14%) є другим за питомою вагою джерелом банківського прибутку, значення якого поступово зростає;
- питома вага доходів від торговельних операцій в останні роки значно збільшилася насамперед унаслідок високої курсової маржі (для валютних операцій) та динамічності на ринку цінних паперів.

Список використаних джерел:

1. Аналітичний огляд банківської системи за 2014 рік, НРА “Рюрік” [Електронний ресурс] – 2015. – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2014.pdf
2. Гладких Д. Основні складові доходів і витрат українських банків: експерс-аналіз. – К.: Вісник НБУ, 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///D:/DOWNLOADS/Vnbu_2013_5_9.pdf
3. Скоробагач О. І. Аналіз доходів та витрат малих і середніх банків України: стаття. – 2014 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2955>

Науковий керівник: Ключко Лідія Антонівна, к.е.н., доцент,
Університету Державної фіскальної служби України

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ЗНИЖЕННЯ ВАЛЮТНОГО РИЗИКУ

Ткачук Катерина Олександрівна

студентка, Університет державної фіскальної служби України

На сучасному етапі глобалізаційних та інтеграційних процесів в Україні спостерігається нестабільна ситуація, яка супроводжується інфляцією, політичною кризою, зростанням курсу іноземної валюти, економічним спадом та іншими чинниками впливу на розвиток

банківської системи в цілому. Зазначимо, що досить суттєвий вплив на діяльність вітчизняних банків має валютний ризик. Тому, істотного значення набуває ефективне управління банківськими ризиками, яке забезпечує збереження фінансової стійкості та безпеки банку в цілому, що й зумовило актуальність даної теми.

Валютний ризик є одним із основних видів ризику, який безпосередньо впливає на здійснення валютних операцій банком та спричинений коливанням курсів іноземних валют. Він є наслідком незбалансованості активів і пасивів щодо кожної з валют за термінами і сумами.

Вивченням основних питань та проблем впливу валютного ризику на розвиток банківської системи займалися такі науковці, як: Костюченко О. А., Мороз А. М., Петрашко Л. П., Савлук М. І., Тиркало Л. І, Ж. Закарая, О. Криклій та інші.

У Глосарії банківської термінології Національного банку України, поняття «валютний ризик» пояснюється так, що це наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через несприятливі коливання курсів іноземних валют і цін на банківські метали [1].

З метою мінімізації валютного ризику банки мають прагнути до того, щоб уникнути двох видів відкритих валютних позицій в іноземній валюті – довгої (володіння довгостроковими активами в іноземній валюті) і короткої (володіння іноземною валютою у значно більших обсягах, ніж це потрібно для здійснення операцій у короткостроковому періоді).

Основними факторами виникнення валютного ризику на внутрішньому валютному ринку України є такі [2]:

- коливання курсів на світових валютних ринках;
- політична і загальноекономічна нестабільність;
- інфляційні очікування;
- великі обсяги спекулятивних операцій;
- непередбачуваність валютно-курсової політики НБУ;
- незбалансованість структури, національного валютного ринку.

Таким чином, можна сказати про те, що валютний ризик, який виникає у зв'язку із різними валютними операціями, які здійснюються комерційними банками, а також постійна зміна курсу валюти, несе за собою курсову нестабільність в країні. Для того щоб запобігти розвитку таким негативним процесам, слід проводити політику з управління валютними ризиками.

Загалом є багато методів мінімізації валютних ризиків, але для України найбільш прийнятними є встановлення і контроль лімітів на відкриту валютну позицію на основі VaR–методології та хеджування валютного ризику за допомогою «валютного кошика» та арбітражу

термінових нових позицій. Застосування вище зазначених методів в практичній діяльності банків України сприятиме активному розвитку банківської системи в цілому та підвищенню ефективності захисту прибутку і капіталу банків.

Список використаних джерел:

1. Глосарій банківської термінології НБУ - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua
2. Ткачук Н. М. Методи управління валютними ризиками банку / Н. М. Ткачук, Ю. І. Стремецька // Наука й економіка. – 2010. – № 2(18). – С. 106–111.

Науковий керівник: Вітренко Людмила Олексіївна, асистент кафедри менеджменту, Університет державної фіскальної служби України, м.Ірпінь

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ

Кашпрук Марія Василівна

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Борисюк Олена Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Побудова ефективної податкової системи, котра є важливим чинником соціально-економічного розвитку та забезпечує баланс соціальної справедливості та економічної ефективності, є першочерговим завданням на шляху становлення економічно-стабільної держави. В Україні існує низка перешкод на шляху розбудови ефективної податкової системи, деякі з них стосуються саме системи адміністрування податків.

Помилки в податковій політиці та прорахунки в концепції розвитку податкової системи спричиняють недоліки механізму адміністрування податків. Українська податкова система потребує вдосконалення системи адміністрування як одного з елементів економічної системи держави, тому, актуальним на сьогодні залишається розгляд механізму адміністрування податків та зборів в країнах з розвиненою економікою, з метою використання позитивного досвіду.

Вагомий внесок у дослідження процесу податкового адміністрування внесли такі зарубіжні вчені, як Р. Варсано, Р. Вебер, Д. Вілсон, М. Деверо, В. Уотс, Р. Перротті. Дослідженню питань зарубіжного досвіду механізму адміністрування податків та зборів присвячені публікації таких вітчизняних вчених: В. Андрущенко, О. Василик, О. Данілова, М. Карлін, С. Терещенко та ін.

Основною перешкодою на шляху розбудови ефективної податкової системи є недоліки податкового законодавства та неоднозначність трактувань у певних нормативно-правових актах, що спричиняє труднощі у розумінні податкової системи України. Загалом, досить суперечливими є певні з принципів податкової системи, зокрема, такі як принцип стабільності та принцип презумпції правомірності рішень платника податку в разі, якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне трактування прав та обов'язків платників податків.

При розгляді зарубіжного досвіду системи адміністрування податків та можливості його використання в Україні значний інтерес становить механізм адміністрування податків США та Канади. Такий інтерес пояснюється традиційно високим рівнем автономії місцевих органів влади в управлінні місцевими фінансами в цих країнах, що проявляється також у сфері податкового адміністрування. Оскільки, в Україні проголошений курс на децентралізацію та розширення прав і повноважень регіональних органів у реалізації соціально-економічної політики на місцях, то на шляху розбудови децентралізованої унітарної держави Україні буде цікавим досвід економічно розвинених країн, котрі вже досягли певних позитивних результатів в цьому напрямку [6, с. 33].

Досить цікавим, з позиції впровадження, є досвід США, котрий стосується практики дослідження діяльності податкових органів, як на рівні податкових інспекцій, так і в цілому по структурі податкової служби, що дає можливість доступу до інформації про ефективність роботи податкових органів та можливість прослідкувати за результатами такої роботи в динаміці. Це дасть можливість державі та суспільству відстежити як механізм ухвалення рішень в сфері адміністрування податків впливає на ефективність роботи всієї податкової системи [5, с. 522].

Особливістю податкової служби Франції є жорсткий податковий контроль. Зокрема за несвоєчасне подання декларації податок стягується в повній сумі з одночасним накладанням штрафу в розмірі 0,75% на місяць (9% на рік), а якщо дохід прихований навмисне з метою ухилення, то штраф складає від 40 до 80% від суми нарахованого податку. У разі регулярного приховування доходів податки стягують у безспірному порядку з рахунків платника, при серйозних порушеннях податкового законодавства передбачається кримінальна відповідальність аж до тюремного ув'язнення. При цьому у Франції на відміну від України звинувачення в ухиленні від сплати податків юридичної особи пред'являють лише керівникові підприємства, а у разі переплати податків відповідна різниця повертається негайно з відсотками [4, с. 22-23].

Вітчизняна податкова система потребує нагального втручання, оскільки є однією із найскладніших та найменш ефективних не лише серед країн Європейського Союзу, а й у глобальному порівнянні, про що свідчать міжнародні звіти та рейтинги, а також думки інвесторів та експертів. Важливим є той факт, що в рейтингу податкових систем Paying Taxes, підготовленому Світовим банком разом із Price water house Coopers за результатами 2015 року, Україна зайняла 107 місце в світі за легкістю сплати податків, США - 53 місце, Франція - 87 місце серед 188 досліджуваних країн [3].

Також досить цікавим є досвід механізму адміністрування податків країн Європейського Союзу, котрий дещо відрізняється від вітчизняного [2]:

1) в країнах Євросоюзу пріоритетом діяльності податкових органів є робота з неплатниками податків, в Україні на жаль, таким особам не приділяється достатньо уваги. Робота органів ДФС України зосереджується навколо платників податків, які свідомо та самостійно реєструються в установленому порядку;

2) багато зарубіжних країн дотримуються наступного принципу обліку платників податків: платник податків перебуває на обліку в податковій службі, а не в окремому органі податкової служби виконавчого рівня (як в Україні). Досвід більш як 20 країн-членів ОЕСР свідчить про значні переваги від такого підходу до обліку як для платників податків, так і для податкової служби;

3) зарубіжні країни, які мають єдиний державний інформаційний ресурс стосовно даних про громадян, нерезидентів, платників податків, об'єкти оподаткування тощо, з доступом до нього в межах повноважень органів державної влади, прокуратури, місцевого самоврядування, правоохоронних органів, фізичних та юридичних осіб, отримують ряд переваг як для органів державної влади. В Україні лише створюються технічні можливості для забезпечення доступу державним органам в межах їх повноважень до інформації, наявної в базах даних інших державних органів;

4) податкова звітність з податків в багатьох країнах подається 1 раз на рік, а з інших - щоквартально. У той час, як в Україні кількість звітних періодів значно більша, що призводить до збільшення часу, який платник витрачає на справляння податків;

5) у таких Європейських країнах як Швеція, Данія, Велика Британія застосовується найбільш ефективна, прозора та проста системи сплати податків - Єдиний рахунок. При цьому податкова служба ефективніше виконує свою роботу, оскільки має реальну картину про стан розрахунків платників податків з бюджетами. Наразі в Україні відсутні технічні можливості для запровадження Єдиного рахунку для сплати податків, але ведеться робота щодо їх створення.

Отже, з метою вирішення проблем системи адміністрування необхідно усунути ряд недоліків, котрі перешкоджають розвитку податкової системи. З цією метою доцільно використати досвід однієї з розвинених країн, котрі в системі адміністрування досягли позитивних результатів.

Список використаних джерел:

1. Карлін М.І. Управління державними фінансами: навчальний посібник / М.І. Карлін, О.В. Борисюк. – Луцьк : ПП Іванюк , 2013. – 273 с.
2. Сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.customs.gov.ua>.
3. Doing Business. The World Bank Group // [Електронний ресурс]. -Режим доступу : <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2016>.
4. Онищенко В. Податкова система Франції / В. Онищенко // Вісник податкової служби України. - 2001. - №5. - С. 22-23.
5. Швабій К.І. Ефективність адміністрування податків в Україні: методологія та аналіз [Текст] / К.І. Швабій // Фінансова система України: [зб. наук. пр.]. - 2007. - Вип. 9. - Ч. 3. - С. 519-527.
6. Проскура К.П. Зарубіжний досвід організації податкового адміністрування/К.П. Проскура// Економічний часопис - 2012. - № 7-8 - С. 30-34.

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Мінкович Вікторія Тарасівна

старший викладач кафедри фінансів і банківської справи,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород

Данканич Габріела Володимирівна

студентка напряму підготовки «Фінанси і кредит»,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород

На теперішньому етапі розвитку України в умовах макроекономічної нестабільності наукова обґрунтованість планових показників бюджету, їх збалансованість значною мірою визначають економічний і соціальний розвиток як окремих регіонів, так і держави в цілому. Саме тому, ще більш важливим стає дослідження програмно-цільового методу бюджетування як технології ефективного управління бюджетом у всіх розвинутих краях світу.

Програмно-цільовий метод формування бюджету вперше був використаний у Сполучених Штатах Америки в середині 60-х років з метою планування доходів і витрат автомобілебудівної компанії “Форд”, яку на той час очолював Роберт Макнамара. Вперше його було

застосовано на рівні держави тим же Р. Макнамарою з метою розробки кошторису міністерства оборони США, яке він очолював дещо пізніше [2, с. 148].

Практика застосування цього методу свідчить про його переваги, порівняно з іншими методами, що використовуються в процесі розробки проектів бюджетів, зокрема: забезпечення прозорості бюджетного процесу; забезпечення результативності виконання бюджету та здійснення оцінки діяльності учасників бюджетного процесу щодо досягнення поставлених цілей та виконання завдань; упорядкування організації діяльності та посилення діяльності головного розпорядника бюджетних коштів щодо формування і виконання бюджетних програм; підвищення якості розроблення бюджетної політики, ефективності розподілу і використання бюджетних коштів [4].

Програмно-цільовий метод було вперше запроваджено у бюджетний процес в Україні у 2002 році, однак й до сьогодні він задіяний тільки частково – за окремими видатками державного бюджету та в окремих пілотних проектах. Так, на думку С. Попова та О. Голинської, Україна не готова до повного запровадження всіх елементів ПЦМ, внаслідок неготовності до кардинальних змін механізмів трьох ключових підсистем публічного управління, а саме [3]:

1) державного фінансового контролю внаслідок відсутності дієвих інструментів контролю – оскільки перехід на програмно-цільове бюджетування неминуче викличе спокусу управлінців штучно завищувати, «надувати» результативні індикатори;

2) соціального захисту населення внаслідок відсутності інструментів їх соціальної захищеності – оскільки неминуча оптимізація мережі бюджетних установ вивільнить частину їх працівників, що зумовить соціальний опір;

3) зайнятості населення внаслідок невідповідності сегментів ринку для розміщення вивільнених працівників.

На сучасному етапі програмно-цільовий метод планування та фінансування бюджету є поширеним у багатьох країнах світу та визнаним в них як найефективніший в організації державних витрат, оскільки він покликаний усунути існуючі недоліки формування бюджетів та дозволяє більш раціонально й ефективно управляти бюджетними ресурсами [5].

Однак запровадження програмно-цільового методу бюджетування у бюджетний процес в Україні й до теперішнього часу стикається з низкою проблем. Так, основними причинами неефективності застосування програмно-цільового методу у бюджетному плануванні та низької результативності бюджетних програм в Україні є: надмірна кількість бюджетних програм; нечіткість критеріїв деталізації та вартісної оцінки бюджетних програм і напрямів діяльності розпорядників різного рівня;

відсутність реальних розрахунків і ґрунтовних вимірів для досягнення поставленої мети бюджетних програм; відсутність пріоритетів у бюджетній політиці на середньо- й довгострокову перспективу; непослідовність рішень уряду, що спричинює зниження результативності бюджетних програм; непослідовність у виконанні й реалізації бюджетної програми [1; 5].

Для повного та успішного переходу на програмно-цільовий метод формування бюджету в Україні необхідно вдосконалити:

1. Структуру бюджетних програм з метою усунення організаційних та інформаційних обмежень, що заважають роботі керівників установ всіх рівнів.

2. Практику розрахунку видатків бюджету, яка може бути покращена шляхом використання методів аналізу витрат.

3. Розроблення та запровадження нової системи звітності щодо виконання бюджетних програм [5].

Отже, оскільки програмно-цільовий метод бюджетування дає змогу досягти вищої якості надання державних послуг та ефективності використання бюджетних коштів, то його повноцінне застосування на всіх рівнях бюджетної системи повинно бути першим кроком нової бюджетної реформи України.

Список використаних джерел:

1. Бойчук А.О. Бюджетне планування та шляхи його вдосконалення в Україні / А.О. Бойчук. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2015/10487/1/16-19>.
2. Борисенко О. Програмно-цільовий метод бюджетного планування та перспективи його використання в Україні / О. Борисенко, А. Підгорна. – Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – №2(27) 2015. – С. 7-8.
3. Попов С. Децентралізація на засадах програмно-цільового бюджетування: досвід для України / С. Попов, О. Голиська. – Державне управління та місцеве самоврядування. – Вип. 2 (25), 2015. – С. 212-221.
4. Посаднева О.М. Впровадження програмно-цільового методу управління бюджетними ресурсами в Україні / О.М. Посаднева. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1158>.
5. Потеряйло І. Ю. Зарубіжний досвід застосування програмно-цільового методу бюджетування на сучасному етапі в Україні / І. Ю. Потеряйло. – Науково-інформаційний вісник. Економіка. – № 11, 2015. – С. 332-337.

ОСОБЛИВОСТІ НЕПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ, ЙОГО ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ В ПРОЦЕСІ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Мінкович Вікторія Тарасівна

старший викладач кафедри фінансів і банківської справи,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород

Пулим Діана Михайлівна

студентка напряму підготовки «Фінанси і кредит»,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород

На сучасному етапі розвитку економіки України формування централізованих фінансових ресурсів у вигляді доходів створюється, в основному, завдяки податковим надходженням [2]. Так, у надходженнях до Зведеного бюджету України (який за своєю сутністю певним чином характеризує фінансове становище держави) дуже вагоме місце займають зокрема непрямі податки (хоча певна частина від їх надходжень одночасно наповнює і місцеві бюджети). З огляду на це, проблеми їх впливу на економічні процеси і використання цього впливу в стимулюючому напрямі на сьогоднішній день є надзвичайно актуальними.

Від того, як побудована система непрямого оподаткування в своїй сукупності, залежить не тільки виконання нею фіскальної функції, але і стимулювання розвитку економіки держави [7, с. 313], через те, що непрямі податки – це податки, які не залежать від доходів або майна окремого платника, а визначаються розміром споживання. Тому й не дивно, що відповідно до світової практики оподаткування непрямі податки здебільшого ще називають податками на споживання. Підставами для такого виділення є те, що вони націлені на кінцеве споживання, оскільки платником непрямих податків є кінцевий споживач. Проте відсутність безпосередньої залежності непрямих податків від доходів громадян визначає їх регресивний характер, що багатьма науковцями визнається як головний недолік непрямого оподаткування. Зокрема Карл Маркс гостро засуджував непрямі податки і вважав їх податками на бідних, оскільки громадяни з низькими доходами сплачують більшу частку своїх доходів, ніж ті, що мають значно вищі прибутки [3; 4, с. 337].

За дослідженнями фахівців, загальне становище з прямим і непрямим оподаткуванням у розвинених країнах має такий вигляд: прямі податки переважають у Голландії, Данії, Люксембурзі, Канаді, Новій Зеландії, Швейцарії, Австрії, США, Японії; підвищення їх ролі відбулося у Великобританії, Німеччині, Фінляндії, Канаді, Японії та США; непрямі

податки переважають у Норвегії, Франції, Австралії, Італії, Ірландії, Греції, Іспанії; підвищення їх ролі відбулося в Австралії, Італії та особливо в Швеції [5, с. 59].

Роль непрямих податків у формуванні доходів Зведеного бюджету України полягає в тому, що вони формують їхню найбільшу частку. Відповідно до Податкового кодексу України [1], непряме оподаткування в нашій державі представлене трьома податками: податком на додану вартість, акцизним податком та митом, що становлять важливу частину централізованих грошових фондів і використовуються для здійснення видатків держави. При цьому варто відмітити, що непрямі податки мають свої особливості, які значно відрізняють їх від прямих податків. Головною специфічною ознакою цих податків є те, що вони включаються в ціну товарів та послуг, розмір яких визначається обсягом споживання конкретного покупця і не залежить від його доходів. За допомогою непрямих податків держава впливає на попит споживачів, тобто може стимулювати його зростання, або навпаки ж – стримувати, змінюючи ставки ПДВ, акцизного податку та мита [3, с. 70]. Зокрема, за рахунок зміни ставки мита держава має змогу впливати на експортно-імпортні операції в країні, забезпечуючи тим самим захист національних товаровиробників та стимулювання продажу своїх товарів за кордоном. За допомогою встановлення вищих ставок на акцизний податок держава в першу чергу забезпечує зменшення споживання шкідливих для здоров'я товарів, тобто виконує певну соціальну функцію, а також забезпечує значні надходження до бюджету за рахунок оподаткування товарів розкоші, споживачі яких мають змогу сплатити ці податки [2]. Серед особливостей непрямих податків відомий український вчений Кучерявенко М. виділяє також такі: розірвання реального та формального платника податків; об'єктом оподаткування при непрямих податках виступає вартість обороту; непрямі податки розподіляють складові податкового зобов'язання між реальним та формальним платниками непрямих податків [6, с.725].

При цьому непрямі податки мають також свої переваги та недоліки, що визначають їхній вплив на добробут суспільства. До їх основних переваг можна віднести те що:

1) непрямі податки сприяють збільшенню доходів держави при зростанні населення та його добробуту;

2) непрямі податки є відносно стабільним джерелом доходів відповідного бюджету, оскільки процеси споживання зупинити практично неможливо;

3) непрямі податки послаблюють напругу у розподілі надходжень між окремими регіонами, адже споживання товарів на різних територіях майже не відрізняється;

4) непрямі податки впливають на рівень розвитку виробництва і сфери послуг, оскільки чим більшою буде реалізація підакцизних товарів, тим більшими будуть надходження цих податків;

5) оскільки до підакцизних товарів не належать товари першої необхідності, то ці податки можуть регулювати обсяги споживання «шкідливих» товарів, тим самим впливаючи на кінцевого споживача;

6) непрямі податки також є зручними тому, що вони характеризуються близькістю до місця внесення, відсутністю втрати часу при внесенні, не мають примусового характеру [5; 8, с. 121].

До основних недоліків непрямого оподаткування варто зазначити наступні:

✓ в першу чергу це регресивний характер, оскільки непрямі податки враховуються у ціну товарів і не залежать від доходів кінцевих споживачів, а це означає незабезпечені верстви населення у відсотковому співвідношенні до своїх доходів можуть сплачувати більше, ніж це будуть робити більш заможні;

✓ залежність обсягу податкових надходжень від кон'юнктури ринку, оскільки зниження попиту на підакцизні товари спричиняє зменшення надходжень від сплати непрямих податків і навпаки;

✓ непрямі податки впливають на величину прибутку підприємства, тому що господарюючі суб'єкти не завжди в змозі реагувати на зміну податкових ставок, особливо в умовах підвищеної конкурентної боротьби [7, с. 315].

Таким чином, непряме оподаткування загалом повинно сприяти розвитку економіки, залученню інвестицій та забезпечувати стабільні надходження до бюджетів. Тому для нашої держави дуже важливим є вдосконалення непрямих податків, адже вони є суттєвим інструментом регулювання економічних процесів в країні та значним джерелом надходжень до бюджету.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 24.12.2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/nk/>.
2. Єдинак С. Особливості непрямого оподаткування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://naub.oa.edu.ua/2014/osoblyvbyu_osti-nepryamoho-opodatkuvannya-v-ukrajini-6/.
3. Єсаулов Ю. В. Економічне обґрунтування податкового процесу / Ю. В. Єсаулов // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – №8. – С. 69-71.
4. Івашків Т.С. Переваги та недоліки в системі прямого та непрямого оподаткування / Т. С. Івашків, М. Ю. Петрина, О. Ю. Кушлик, Л. С. Вербовська // Науково-інформаційний вісник. – 2013. – №7. – С. 333-338.

5. Крисоватий А. І. Податкова система: [навч-метод. посібник] / А. І. Крисоватий, О. М. Десятнюк. – Тернопіль: Воля, 2007. – 237с.
6. Куриленко В. П. Роль непрямих податків у забезпечення ефективної фіскальної політики держави / В. П. Куриленко // Глобальні та національні проблеми економіки. –2015. –№6. – С. 724-727.
7. Сіташ Т. Д. Непрямі податки в податковій системі України / Т. Д. Сіташ // Економічний форум. – 2015. – №2. – С. 313-317.
8. Ясеновська Т. Б. Історія становлення оподаткування в Україні: ретроспективна періодизація та національні досягнення: збірник наукових праць / Т. Б. Ясеновська //.– Острого: Вид-во нац. ун-ту "Острозька академія", 2011. – Вип. 15. – С. 117-124.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Залюбовський Валерій Ігорович

студент, Національний Технічний Університет «Харківський політехнічний інститут»

Інвестиції грають важливу роль в економіці будь-якого суспільства. Зміни в інвестиційній активності впливають на розвиток як окремих галузей народного господарства, так і економічної системи в цілому, вони можуть визначати структурні зсуви в економіці, рівень зайнятості населення тощо. На макрорівні інвестиції виступають як частина сукупних видатків на засоби виробництва, приріст товарних запасів, а на мікроекономічному рівні – як процес створення нового капіталу на підприємствах і в галузях економіки. У фінансовій теорії під інвестиціями розуміють придбання реальних або фінансових активів, тобто це сьогоденні витрати з метою отримання економічної вигоди в майбутньому. Забезпечення умов для росту заощаджень та їх трансформації в інвестиції є необхідним чинником активізації інвестиційного процесу в Україні. [3].

Обсяг інвестицій в державі залежить від багатьох факторів. Серед них:

1) розподіл доходу на використання та заощадження. В умовах низьких середньодушових доходів основна їх частина витрачається на споживання. Зі збільшенням доходів збільшується та їх частина, яка спрямовується на заощадження і є джерелом внутрішніх інвестиційних ресурсів;

2) очікувана норма чистого прибутку. Як відомо, в умовах ринкової економіки прибуток є основним мотивом інвестування. Зі збільшенням очікуваної норми чистого прибутку обсяг інвестицій збільшується;

3) ставка позичкового процента. В процесі інвестування використовується як власний, так і позичковий капітал. Тому якщо очікувана норма чистого прибутку перевищує ставку позичкового проценту, то за інших рівних умов інвестування буде ефективним. Зі збільшенням ставки позичкового процента обсяг інвестицій зменшується, і навпаки;

4) очікуваний темп інфляції. Чим він вище, тим швидше знецінюється очікуваний прибуток після процесу інвестування. Цей фактор має вирішальне значення в разі довгострокового інвестування [4];

5) безпека вкладень. Власники збережень будуть вкладати свої кошти навіть за умов мінімального прибутку, якщо будуть впевнені в тому, що свої кошти вони не втратять. Якщо ж є загроза втратити вкладені кошти, все більша доля збережень не буде залучатися до інвестиційного процесу. В умовах нестабільності мова йде не про те, як наростити свої кошти, а тільки про те, як їх зберегти;

б) ступінь організованості фінансового ринку. Значна доля інвестиційних ресурсів в сучасних умовах формується за рахунок збережень населення. Однак, населення практично позбавлене можливості безпосередньо здійснювати інвестиції у виробництво. Його участь здебільшого здійснюється за допомогою фінансового ринку. І якщо фінансовий ринок добре організований, то навіть ті кошти, що опиняються вільними хоча б на незначний строк також залучаються в інвестиційний процес. Крім того, інвестиціями стають також тимчасово вільні гроші підприємства.

В Україні чинники, які впливають на інвестиційну діяльність, перебувають у такому стані, що не можуть сприяти її розвитку. Економічна нестабільність в Україні, кризовий стан економіки, високі темпи інфляції призводять до того, що значна доля збережень не перетворюється в інвестиції, не залучається до інвестиційного процесу, а використовується на товарні запаси або витрачається на придбання іноземної валюти. Інша доля збережень направляються у галузі, де очікується більш високий прибуток і більш швидке його отримання. Значна частина інвестицій отримує короткостроковий характер. Доля довгострокових виробничих інвестицій зменшується, що призводить до падіння темпів зростання виробництва, зменшення зайнятості, а, відповідно, до зниження рівня як споживання, так і накопичення [1].

Серйозною перешкодою трансформації заощаджень в інвестиції є недосконалість інвестиційної інфраструктури, яка регулює інноваційно-інвестиційні потоки [2].

В той же час забезпечення економічного зростання та вихід з кризи неможливі без збільшення обсягу інвестицій. У зв'язку з цим необхідним є формування сприятливого інвестиційного клімату, що характеризується наявністю досконалої законодавчої бази, політичною стабільністю у країні, захищеністю інвесторів, дієвими механізмами державного регулювання інвестиційної діяльності та розвиненою інфраструктурою фінансового ринку.

Список використаних джерел:

1. Інвестиції: навч. /А.Ю. Андріанов, С.В. Валдайцев, П.В. Воробйов та ін.; відп. ред .. В.В. Ковальов, В.В. Іванов, В.А. Лялін. - 2-е узд., Перераб. і доп. - М .: ТК Велбі, Вид-во Проспект, 2007. - 584 с.
2. Марцин В. С. Інноваційно-інвестиційна діяльність та шляхи її розвитку в період глобалізації // Пробл. науки. – 2010.– № 2.–14 с.
3. Новікова Р. О. Активізація та регулювання формування інвестиційних ресурсів в Україні: Автореф. канд. екон. наук: 08.02.03 / Р. О. Новікова; Дніпропетр. нац. ун-т. – Д., 2004. – 17 с.
4. Соколова О.Н. Інноваційний менеджмент: навчальний посібник для вузів / О.М. Соколова. - 2-е изд., Испр. і перераб. - М .: КНОРУС, 2013. - 207 с.

Науковий керівник: Нащекіна Ольга Миколаївна, к.ф.-м.н., доцент,
Національний Технічний Університет «Харківський політехнічний
інститут»

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Кишко Анастасія Русланівна

студентка Буковинського державного фінансово-економічного коледжу

Туристична індустрія динамічно розвивається і навіть при сучасному нестабільному економічному становищі є найбільш прибутковою галуззю. Розвиток сфери туризму тісно пов'язаний з розвитком супутніх галузей, а саме: готельного бізнесу, ресторанної сфери, транспортної галузі, торгівельного та розважального бізнесу.

Проблематику дослідження розвитку туристичної сфери України висвітлено у працях вчених: О. О. Бейдика, Л.С. Гринів, В.Г. Гуляєва, М.І.Долішнього, В. Ф. Кифяка, В. С.Кравціва, М. А.Любіцевої, М. П. Мальської, О. І. Мілашовської.

Актуальність даної теми полягає в тому, що міжнародний туризм під впливом глобалізаційних та інтеграційних процесів набуває найдинамічнішого розвитку і стає одним із впливових чинників, від яких залежить зростання економічного підвищення конкурентоспроможності країни на світових ринках тощо.

Метою роботи є виявлення проблемних питань у сфері міжнародного туризму та визначення перспектив розвитку міжнародної туристичної сфери.

Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується переважанням сфери послуг як у структурі національного виробництва більшості країн світу, так і в системі міжнародних економічних відносин [1]. Одним із важливих аспектів, який посилює важливість міжнародного туризму для України, є постійна інтенсифікація попиту на туристичний продукт міжнародного ринку послуг [2].

До основних проблем міжнародного туризму можна віднести:

- неефективна позиція держави при формуванні національного протекціонізму щодо виробників послуг, що стримує розвиток туризму;
- недосконалість у регіональному регулюванні галузі туризму;
- податкове навантаження, що перешкоджає та відлякує потенційних інвесторів у сферу туризму;
- складні умови перетину державного кордону [2].

Тому, в Україні туристична галузь має свої недоліки і кожен з яких потребує окремого, негайного вирішення, адже це спричинить розвиток не тільки міжнародного туризму, а й вітчизняного.

Але розглядаючи питання міжнародного туризму існують методи вирішення основних проблем, головними з яких можна визначити такі:

- сприяння зовнішньому попиту на туристичні послуги України через інвестування у матеріально-технічну базу туристичної інфраструктури;

- сприяння підготовці фахівців у сфері міжнародного туризму;

- активне здійснення популяризації туристичних послуг України [1].

Отже, туристична галузь в Україні має недосконалості у функціонуванні, основним недоліком з яких є неефективна позиція держави та недосконалість у регіональному регулюванні, яка потребує системного вирішення. У результаті збільшення попиту іноземних туристів на вітчизняні послуги зростають можливості вітчизняних продавців послуг та підвищиться їх купівельна спроможність.

Список використаних джерел :

1. Гордієнко І. С. Міжнародний туризм та його розвиток в Україні/ І. С. Гордієнко, О. Є. Шайда. - Науковий вісник НЛТУ України. - 2014.- Вип. 21.6. - С. 141-144.
2. Артеменко В. Б. Оцінка можливостей участі України у міжнародному туризмі / В. Б. Артеменко, В. Т. Списак. - Сер.: Економічна. - 2013. - Вип. 26 - С. 8-13.

Науковий керівник: Колосінська Мар'яна Іванівна, к.е.н., асистент кафедри туризму та економічної теорії Буковинського державного фінансово-економічного університету

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Левкова Юлія

студентка, Чернівецький торговельно-економічного інститут Київського національного торговельно-економічного університету

В сучасних умовах в країнах з відкритою економікою актуальним є дослідження зовнішньоекономічної діяльності в різних галузях їх національної економіки. Зовнішньоекономічна діяльність туристичних підприємств розглядається у науковій літературі як діяльність, що

забезпечує надання різних видів туристичних послуг і реалізацію товарів туристичного попиту іноземним туристам у країні базування та вітчизняним туристам за кордоном з метою задоволення їх культурно-пізнавальних, лікувально-оздоровчих, ділових або інших потреб та отримання на цій основі прибутку.

Зовнішньоекономічна діяльність туристичних підприємств виступає у багатьох випадках лише продовженням їх внутрішньогосподарської діяльності.

Дана діяльність туристичних підприємств є важливим джерелом надходження іноземної валюти на внутрішній ринок країни. Поруч із такими надходженнями від невидимого експорту, існує ще так званий "внутрішній експорт" - купівля іноземними туристами сувенірів та інших товарів за роздрібними цінами на внутрішньому ринку.

Велика кількість галузей економіки у країнах, які є загально визнаними міжнародними центрами світового туризму, працюють саме на внутрішній експорт. Так, іноземні туристи купують значну кількість годинників, що виробляються у Швейцарії, парфумерно-косметичних виробів - у Франції, взуття - у Італії, віскі - у Великобританії [1, с. 122].

Міжнародний в'їзний туризм є не лише джерелом валютних надходжень для країни, але й фактором стабілізації регіональних ринків праці, але й сприяє активізації відносин між країнами-учасницями туристичного процесу. Недаремно основними нормативними документами, що регулюють діяльність туристсько-рекреаційної сфери України, цей напрям визнано пріоритетним. Розвиток в'їзного туризму значним чином впливає на загальний стан зазначеної сфери. За розрахунками фахівців туристично-рекреаційну сферу можна вважати ефективною тоді, коли обсяги в'їзного туризму втричі більші обсягів виїзного [2].

Туристичний сектор України може приносити в економіку країни майже 10 млрд. дол. США за рік та створює десятки тисяч робочих місць. За даними НБУ, лише за минулий рік іноземні туристи за безготівковими розрахунками витратили в Україні майже мільярд доларів, а українські туристи вчетверо більше витратили за кордоном, тим самим зміцнили економіку інших країн [4].

Україна має значний туристичний потенціал завдяки великій кількості історичних пам'яток, морському узбережжю, гірськолижним та рекреаційним курортам та глибоко вкоріненій культурі гостинності. Такі сприятливі умови сприяють розвитку туристичної індустрії в країні, проте у 2014-2015 рр. кількість іноземних туристів, що в'їжджали в Україну, зменшилася у двічі порівняно з минулорічними показниками (табл.1). Наплив туристів із країн ЄС, США та Канади значно менший порівняно з

кількістю туристів з Білорусі, Молдови та Росії. Зокрема з 10 мільйонів іноземців, що приїхали в Україну, понад 6 мільйонів складають громадяни Росії, Молдови та Білорусі

Причиною такого напливу туристів здебільшого із країн СНГ є можливість без візи перетинати кордон, коли туристам із ЄС отримати візу для в'їзду в Україну не легко. Не раз піднімалось питання серед чиновників у виконавчій владі щодо спрощення візового режиму для заможних країн, але у здійсненні такого кроку було категорично відмовлено, пояснюючи відмову можливістю напливу мігрантів.

Таблиця 1

Туристичні потоки 2009-2014 рр.

Роки	Іноземні туристи, що в'їхали в Україну	Туристи, які виїхали з України	Співвідношення в'їзних і виїзних туристичних потоків
2009	20 798 342	15 333 949	1,4
2010	21 798 342	17 180 034	1,2
2011	21 415 296	19 773 143	1,03
2012	23 012 823	21 432 836	1,07
2013	24 671 227	23 761 287	1,03
2014*	12 711 507	22 437 671	0,56
2015*	12 428 286	23 141 646	0,53

*Без урахування тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

Оцінка конкурентоспроможності галузі туризму України можна зробити висновок про те, що позитивна динаміка спостерігається в багатьох групах показників: рівень охорони здоров'я й санітарії, рівень гостинності, місце подорожей та туризму в системі національних пріоритетів, природні та культурні ресурси, туристична відкритість, розвинена інфраструктура залізничного та авіатранспорту, наявність найбільших компаній по оренді автомобілів, кількість авіакомпаній, витрати держави з бюджету на розвиток туризму, тощо.

Водночас Україна має і конкурентні недоліки, що мають бути усунені. Найбільш проблемними питаннями є: корупція, непрозоре та складне податкове регулювання, несприятливі умови для підприємництва та туристичного бізнесу, недосконалість законодавства, нестабільність державної політики та влади, а також неефективність державного апарату, перешкоди для іноземного інвестування, недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури, її невідповідність світовим стандартам,

відсутність системи перепідготовки кадрів та чітких кваліфікаційних вимог.

Отже, туристична індустрія України має всі можливості стати конкурентоспроможною на світовому ринку туристичних послуг. Звичайно є ще багато проблем, окрім перелічених раніше, які важко вирішити у короткий період часу. Але, маємо приклад таких країн як Ізраїль, Грузія, Туреччина та Кіпр, в яких держава завжди активно сприяла розвитку туризму, незважаючи на наявність певної нестабільності. Якщо держава та місцеві органи влади хочуть розвивати туристичну індустрію, вони мають створити податкові стимули та захистити інвесторів, які хочуть вкладати кошти в інфраструктуру.

Список використаних джерел:

1. Гонтаржевська Л. І. Ринок туристичних послуг в Україні : навч. посібник / Л. І. Гонтаржевська. - Донецьк : Східний видавничий дім - 2008. - 180 с.

2. Болотна О. В. Індустрія туризму в структурі зовнішньоекономічної діяльності України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.economy. nauka.com.ua/?op=1&z=2413>.

3. Письменний, О. А. Аналіз ринку міжнародного туризму України [Текст] / О. А. Письменний // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; ред.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2014. – Том 15. – № 1. – С. 144-153

4. Романова А. Туристичний бізнес може приносити в економіку країни мільярди / А. Романова. // Голос України. – 2016. – №71. – С. 6.

Науковий керівник: Галушка Євген Омелянович, кандидат економічних наук, доцент, Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЗА УМОВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Саламаха Олеся Віталіївна

студентка, Чернівецький торговельно–економічний інститут
Київського національного торговельно–економічного університету

Основним стратегічним завданням фінансової політики будь-якої країни є підтримка стабільного економічного стану держави та

поліпшення темпів економічного зростання. За роки незалежного існування фінансова система України неодноразово модернізувалася і зазнавала перетворень, та попри це стан економіки є незадовільним.

Фінансова система – це сукупність всіх видів фінансових відносин, з приводу формування, розподілу та перерозподілу грошових ресурсів держави, що регулюються нормативно-правовими актами цієї країни.

Сьогодні фінансова система України знаходиться в стані кризи, причинами нестійкої економіки слід вважати відсутність ефективного державного контролю, політичну нестабільність, швидкі темпи інфляції тощо, так уряди держав-членів ЄС вдосконалюють фіскальні механізми з метою підвищення їх результативності.

Сьогодні питання євроінтеграції України посідає важливе місце, адже вступ до Європейського Союзу був однією з головних вимог Революції гідності. ЄС – це союз груп розвинутих країн, що транскордонно співпрацюють, переміщаючи в межах об'єднання товари, послуги та фактори виробництва.

Подолання наслідків фінансової та політичної кризи у контексті євроінтеграційних намірів України є одним з головних завдань державної фінансової політики. Адже всі складові вітчизняної фінансової системи повинні функціонувати на належному рівні, забезпечувати підтримання та ефективний розвиток вітчизняної економіки.

Принципово важливим є прийняття проекту реформування фінансової системи України та оптимізації механізмів контролю за державними службами на всіх рівнях, стосовно раціонального розподілу і використання фінансових ресурсів держави.

Реформування фінансової системи України, на нашу думку, повинно відбуватися з урахуванням особливостей зарубіжного досвіду, зокрема, слід взяти до уваги основні принципи на яких побудована фінансова система країн – членів ЄС, а саме: принцип єдності та бюджетної точності; принцип рівноваги; принцип одиниці обліку; принцип універсальності; принцип специфікації; принцип раціонального управління; принцип прозорості [1, с. 29].

Для нашої держави євроінтеграція є дієвим методом вдосконалення сфери фінансів, економічної системи загалом, як результат – подолання наукової та технологічної відсталості, зростання інвестиційної привабливості країни тощо.

Отже варто відзначити, що доволі актуальним є питання більш глибокої інтеграції України у світове співтовариство та, зокрема розвиток транскордонного співробітництва України із державами - членами ЄС. Подібна співпраця стане важливим кроком у проведенні реформ всіх сфер життєдіяльності українського суспільства, реалізації національних інтересів та розвитку економіки України. Роль інтеграції національної

економіки в ЄС обумовлює важливість вирішення питання забезпечення належного рівня розвитку та раціонального функціонування фінансової системи України. Шлях України в Європейський Союз лежить через внутрішньодержавні трансформації за усіма напрямками фінансової системи.

Список використаних джерел:

1. Черемісова Т. А. Фінанси європейського союзу та особливості їх організації / Т. А. Черемісова // Економічний форум. - 2014. - № 2. - С. 29-35.

**ЕКОНОМІКО-ОСВІТНЯ ОРГАНІЗАЦІЙНА РОБОТА КАРЛА КОБЕРСЬКОГО
ТА ЙОГО АВТОРИТЕТНІСТЬ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОЇ ТА КООПЕРАТИВНОЇ ОСВІТИ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ
ЗЕМЛЯХ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ):
КООПЕРАТИВНИХ РУХ, ШКІЛЬНИЦТВО**

Голубка Михайло Михайлович

викладач вищої категорії Львівського кооперативного коледжу економіки і права

У сучасних умовах важливим є висвітлення надбань освітньо-економічної діяльності культурних та громадських науковців, педагогів минулого. Трансформаційні процеси економіки України вимагають повернення кооперативних традицій, що були поширені у кінці ХІХ та на початку ХХ ст. Саме тому, досить актуальним є дослідження громадсько-просвітницької діяльності теоретика, кооператора та економіста – Карла Коберського. Адже, даний діяч посідає важливе місце у історії розвитку освіти та економіки, завдяки його завзятій громадській позиції та дослідженні історії кооперативного шкільництва.

Карло досить рано почав цікавитися політикою та брав участь у роботі Драгоманівського гуртка. Згодом став членом «Просвіти» та молодіжної організації «Пласт» [10]. Навчався у Празі, де й одержав ступінь доктора та професора економіки. У 1927 р. повернувся до Львова та став активно пропагував кооперативну ідею, а також брав участь у заснуванні різноманітних кооперативів, таких як «Комета», «Базар» «Зоря» та чимало інших. Також Карло Коберський був членом Наукового Товариства імені Шевченка, яке було досить відомою науковою організацією гуманітарних і точних наук та яка вже понад 120 років сприяє розвитку української науки.

Етап економічного та суспільного становлення Західної України відбувся після воєнних дій, коли з'явилася необхідність відновлення господарств та навчання фахових спеціалістів на селі. Інтелігенція краю прагнула залучити селянство до економічної самоорганізації. Педагоги того часу розглядали професійну освіту, як чинник соціального розвитку та незалежності. В умовах жорстких заборон та утисків почало формуватися кооперативне шкільництво. Досить поширеними були різноманітні громадські організації, об'єднання та спілки, що сприяли формуванню національної свідомості населення.

Організаційна діяльність К. Коберського вагомо вплинула на піднесення сільської культури, поширення кооперативного руху, торгівлю, банківську справу та розвиток підприємництва. Саме у той період побачили світ праці К. Коберського, у яких він переконував, що кооперативний рух має започатковувати умови справжнього життя українського народу [1, с. 7]. К. Коберський є автором багатьох праць, що присвячені питанням кооперації, в котрій він бачив шлях до розвитку української нації та різноманітним проблемам «господарської політики» [4; 6; 7].

Науковець розглядав кооперативне шкільництво крізь призму гуманізму, а поняття «кооперація» пояснював так: «Слово «кооперація» означає співпрацю, спільну діяльність, спілчанство... Слово «кооперація» виникло вперше в Англії... В українській мові вживалося давніше слово «спільництво» або «спілчанство», але згодом всі прийняли міжнародний вираз «кооперація». Це тому, що спільництво може бути і капіталістичне, отже противне духові кооперації; для більшої ясності вживаємо слово «кооперація», яке виключає непорозуміння» [3, с. 8].

У повоєнний час громадські лідери спробували організувати українську кооперацію, як фінансово забезпечену організацію. Наприкінці ХІХ ст. на західноукраїнських землях поширення набувають кредитові кооперативи, так звані «райффайзенки», названі так на честь їх засновника.

Кінець ХІХ ст. характеризується поширення фінансових та кредитних товариств, які здійснювали можливість незалежності від іноземного окупування банків, яке на той час було поширене на Західній Україні. Українська еліта того часу прагнула перетворити дані кооперативи в засіб самоствердження та розвитку українського народу. Завдяки цій створеній мережі «райффайзенок», відбувалася успішна боротьба з кредитною та товарною лихвою. К. Коберський стверджував, що потрібно витіснити лихварство шляхом вкладання капіталу в кооперативні каси, аби отримувати кредитні кошти могли ті люди, які їх потребують: «...нове українське покоління, яке має виховати райффайзенка, має бути тверезе і ощадне...» [3].

У період між війнами, коли частина українських земель входила до складу Речі Посполитої, чимало громадських діячів ініціювали розвиток традицій національної свідомості напрямком поширення української кооперації. Зокрема, К. Коберський у одному з видань «Кооперативної Республіки» закликав розбудовувати кредитну кооперацію на селі задля запобігання загарбницького лихварства та створення цивілізованих форм кредитування. Він прагнув звести до мінімуму усі негативні тенденції, які мали місце під час розвитку приватного капіталу, особливо на межі 20-30-х рр. ХХ ст.

Карло Коберський, дослідивши усі вади кооперації на Україні прагнув приділити більше уваги кооперативному вихованню [5, с. 293]. Метою його концепції було прагнення залучити молодь до роботи кооперативних товариств та поглиблювати їх знання у сфері кооперації.

Постійно К. Коберський звертав увагу на те, що кооперація має значну роль для бездержавних кордонів, оскільки завдяки їй можна зміцнити своє господарське та культурне життя. Він зазначав: «Одначе невільно надуживати клича «свій до свого». Треба давати добрий товар і добру ціну, тоді матимемо право послуговуватися тим кличем» [8, с. 95].

Вагомий внесок у розвиток освітньо-економічної діяльності на західноукраїнських землях зробив К. Коберський, а саме:

- розробив педагогічні принципи та положення кооперативного шкільництва;

- висунув пропозицію відкрити школи для кооперативних робітників, які повинні були замінити місячні кооперативні курси [2];

- запропонував методичні рекомендації та удосконалення до навчальних програм (наприклад, «Плани і програми кооперативних курсів»);

- займався викладацькою діяльністю, викладав організацію промислу, принципи торгівельної калькуляції, історію й теорію кооперації та інші [9, с. 50];

- очолював редакцію «Кооперативної республіки», майже у кожному виданні друкував свої статті;

- був одним із засновників видавництва «Самоосвіта», яке займалося видавництвом праць, що стосувалися аспектів кооперативного будівництва;

- брав активну участь у роботі «вакаційних курсів» – курсів, які влаштовували влітку в гірській місцевості і на яких викладали кооперативну ідеологію, основи економіки, фінансів та ін.

Освітня спадщина Карла Коберського сповнена ідеями про розбудову українського економічного шкільництва, практичними порадами щодо спеціальної фахової освіти, кооперативного виховання молоді, організації шкільних кооперативів та розвитку фінансово-економічної та кооперативної освіти. Проте, за умов політичного і економічного пригноблення західноукраїнських земель, ці ідеї не могли бути повністю реалізовані.

Список використаних джерел:

1. Коберський К. Вільне спілчанство (кооперація) – шлях до піднесення народу / К. Коберський. – Л. : Самоосвіта, 1935. – 40 с.

2. Коберський К. За вишкіл кооперативного робітника / К. Коберський // Кооперативна Республіка. – Львів, 1929. – Чис. 7–8. – С. 292–301, с. 300–301
3. Коберський К. Кооперативний буквар. (Перша книжка кооперативного навчання). – Львів : Накладом Ревізійного Союзу Українських Кооператив, 1928. – 164 с.
4. Коберський К. Планове господарство: Велика проблема нашої доби / Карло Коберський. – Л., 1937. – 98 с.
5. Коберський К. Прогалини в роботі / К. Коберський // Кооперативна Республіка. – Львів, 1931. – Чис. 7–8. – С. 292–300.
6. Коберський К. Солідаризм як одна з підставових прикмет української психіки (Ю. Липа «Призначення України». Л., 1938) / Карло Коберський // Кооперативна республіка. – 1938. – Ч. 6.
7. Коберський К. Україна в світовому господарстві / Карло Коберський. – Л., 1935. – 123 с.
8. Коберський К. Щоб слово не прогуло марно/ К.Коберський // Кооперативна Республіка. – Львів, 1929. – С. 95-96.
9. Курс для кооперативних організаторів-інструкторів // Кооперативна Республіка. – Львів, 1928. – Чис. 1. – С. 50–51.
10. Ладик О. Галичанин, який сповідував класову боротьбу / О. Ладик // Нова іскра. – 2013. – 17 червня.
11. Синявська А. М. Становлення та розвиток комерційної освіти в Західній Україні (XIX ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «загальна педагогіка та історія педагогіки» / Синявська Алла Михайлівна – Дрогобич, 2009. – 19 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Стрекаль Олег Олегович

аспірант кафедри фінансів, Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Державний фінансовий контроль є складовою частиною системи управління національною економікою, є основою фінансової стабільності і реалізації встановлених політичних та соціально-економічних цілей уряду. Передумовою виникнення державного фінансового контролю (далі – ДФК) виступає контрольна функція фінансів за формуванням, розподілом і використанням фінансових коштів всіх адміністративних рівнів.

Однак для об'єктивного дослідження проблем оцінки формування ефективного державного фінансового контролю необхідно спиратися на ряд понять, пов'язаних з змістом і сутністю даного поняття, щодо трактування якого існують різні теоретичні підходи, його функцій, форм та методів.

Наукові підходи до визначення фінансового контролю знайшло різне віддзеркалення в працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. У більшості з них зустрічаємо різні наукові підходи до трактування поняття “державний фінансовий контроль”, що обумовлюється різним розумінням сутності ДФК. Наприклад, В.І. Невідомий метою державного фінансового контролю вважає виявлення відхилень від прийнятих законів, стандартів, визначеної ефективності, доцільності й економності управління фінансовими ресурсами [2, с. 247].

У свою чергу, І.К. Дрозд, В.О. Шевчук головною метою державного фінансового контролю вважають сприяння зростанню секторів і галузей національної економіки шляхом стеження за досягненням цільових орієнтирів та перевірки дотримання обмежувальних параметрів їх розвитку на мікро- та макроекономічному рівнях [1, с. 23].

На думку Ю. Слободяник, державний фінансовий контроль є однією з найбільш важливих функцій державного управління, яка полягає у сприянні реалізації фінансової політики держави, забезпеченні процесу формування і ефективного використання фінансових ресурсів держави для досягнення поставлених нею цілей у сфері розподільчих відносин [4].

Досить широке визначення державного фінансового контролю пропонує І. Стефанюк: «Фінансовий контроль – це система активних дій, що здійснюються органами державної влади, місцевого самоврядування та громадянами України, щодо стеження за функціонуванням будь-якого об'єкта управління у частині утворення, розподілу й використання ним фінансових ресурсів із метою оцінки економічної ефективності господарської діяльності, виявлення і блокування у ній відхилень, що перешкоджають законному й ефективному використанню майна і коштів, розширеному відтворенню виробництва, задоволенню державних, колективних та приватних інтересів і потреб, а також удосконалення управління економікою» [5].

Проте, найбільш докладно висвітлено сутність фінансового контролю в працях В.М. Родіонової. «Фінансовий контроль – це сукупність дій і операцій по перевірці фінансових і пов'язаних з ними питань діяльності суб'єктів господарювання і управління з застосуванням специфічних форм і методів його організації» [3, с. 79].

У зарубіжній економічній літературі фінансові ресурси розглядаються як одні з найважливіших ресурсів для багатьох установ і організацій [6]. Це означає, що вони повинні використовуватись

максимально ефективно для досягнення необхідних змін в результаті діяльності, на яку ці кошти були використані. Тим не менш, іноді фінансові ресурси використовуються уповноваженими особами неефективно та не за призначенням [7].

Очевидно, що організації державного сектора мають справу з великими обсягами державних коштів і працюють у вкрай мінливому політичному навколишньому середовищі, що викликає потребу у високому ступені впевненості в тому, яким чином ведуться їх фінансові взаємовідносини. Крім того, всі інші аспекти управління фінансами в державному секторі також мають функціонувати ефективно. Як стверджують Х. Розен та Т. Гайер [7], очікування щодо ефективного використання владою фінансових ресурсів нерозривно пов'язані з її податковою політикою і державними витратами.

Державний фінансовий контроль визначається як сукупність процедур, призначених для захисту державних активів і переконання, що всі фінансові операції належним чином обліковуються в цілях запобігання та зменшення помилок і шахрайства [8].

Мета фінансового контролю є забезпечення загальної основи та створення орієнтирів для обґрунтованого та ефективного управління ресурсами в усіх типах державних установ.

Основна ціль побудови ефективної системи державного фінансового контролю полягає у сприянні здатності установи для досягнення своїх цілей, забезпечення надійності фінансових даних, збереження активів та відповідної звітності, оцінки ефективності роботи по виконанню бюджету, організаційного управління та сприяння дотриманню приписаних норм та правил.

Становлення системи фінансового контролю відіграє ключову роль в управлінні ризиками, котрі виникають в процесі виконання державою своїх оперативних цілей. Ефективна система фінансового контролю сприяє збереженню інвестицій зовнішніх інвесторів та стабільності активів установи.

Інституційно-правова сутність державного фінансового контролю полягає у відносинах, регульованих фінансовим правом, в здійсненні перевірки виконання фінансових зобов'язань перед державою та органами місцевого управління, а також організаціями та громадянами.

Тому здійснюються перевірки економічної ефективності використання грошових ресурсів держави уповноваженими центральними органами виконавчої влади. При проведенні перевірок перевіряється порядок здійснення фінансових операцій, розрахунків і збереження коштів, виявляються внутрішньогосподарські резерви, контролюється економне та ефективне використання матеріальних і грошових коштів, усунення та попередження щодо порушення фінансової дисципліни.

У певному сенсі державний фінансовий контроль можна розуміти як діяльність, яка контролює кругообіг фінансових ресурсів держави.

На нашу думку, державний фінансовий контроль – це діяльність органів державної влади, а також підрозділів внутрішнього контролю державних організацій, регламентована відповідними нормативно-правовими актами, і спрямована на поповнення доходів до бюджетів різних рівнів, на об'єктивній оцінці діяльності об'єкта контролю, економічної ефективності здійснюваних господарських операцій для виявлення резервів і недопущення втрат і порушень, і що здійснюється за допомогою різних форм і методів контролю. Це діяльність покликана забезпечувати ефективне функціонування державного сектора і господарських суб'єктів, які використовують державні кошти і реалізації права держави законними шляхами здійснювати контроль над фінансовими потоками і дотриманням майнових прав.

Таким чином, сформулюємо визначення державного фінансового контролю як сукупності безперервних превентивних, поточних і наступних контрольних дій уповноважених державних, регіональних, місцевих органів державної (виконавчої) влади, що сприяють якісному управлінню державними фінансами на всіх рівнях і всіх етапах руху фінансових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Дрозд І. К., Шевчук В. О. Державний фінансовий контроль / І. К. Дрозд, В. О. Шевчук. – К. : ТОВ «Імекс-ЛТД», 2007. – 304 с.
2. Невідомий В.І. Перспективи розвитку незалежного фінансового контролю в системі органів державного управління / В.І. Невідомий // Збірник праць Всеукраїнської науково-практичної конференції “Сучасний стан та перспективи розвитку державного контролю і аудиту в Україні” / За заг. ред. проф. В.Д. Базилевича. – К., 2009.
3. Радионова В.М. Финансы [Текст] / ред. В. М. Родионова. – М. : Финансы и статистика, 1995. – 432 с.
4. Слободяник Ю. Б. Державний аудит в Україні: теорія, методологія, організація : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09 / Ю. Б. Слободяник; Одес. нац. екон. ун-т. - Одеса, 2014. – 41 с. – укр.
5. Стефанюк І. Б. Державний фінансовий контроль підприємницької діяльності в Україні : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.04.01 / І. Б. Стефанюк; Наук.-дослід. фінанс. ін-т при М-ві фінансів України. – К., 2002. – 16 с. – укр.
6. Allis, R.P.M. Financial Management: Ratio Analysis Zero to one Million / R.P.M.Allis//NewYork: McGraw-Hill. – 2004.
7. Rosen H.S., Gayer T.Public Finance /Harvey S. Rosen, TedGayer // McGraw-Hill, 2010.

8. Stanley B. B., Hirt G. A. Foundations of financial management / Block B. Stanley, Geoffrey A. Hirt // 12th ed. Boston : McGrawHill/Irwin. – 2010.

Підписано до друку 30.05.2016
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 80 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99, 063 300 86 72
E-mail: tooums@ukr.net

